

SUNCE

Mario Berečić

I. Ufo

Zrak je neutralno mirisao po cijeloj okolici. Koliko se najneugodniji miris sakrio u naselju, toliko se ugodni miris izgubio. Nekako se ljudski miris zakopao zajedno s onim neugodnim. Ostali su mirisi ugodniji, čini se da jedino smrdi iz naselja. Mirisale su daleke stijene po soli koja je uvijek nagovještaj moguće oluje. Tako i oluja miriše, po soli, to se zna od davnina. Zapanjujuće je koliko predmeta može mirisati.

Kako se mirisi šire, znaju učeni ljudi. Možda kao trake kroz zrak, možda poput prstenastih valova. Rasprostirući se preko daljina ili blizina, poneki putuju i više nego miris soli s planine Cse: vatrice udaljena četrnaestak bija osjetila se dva puta danas. Zanimljivo je kako se šire, znamo da dolaze. Prelaze velike razdaljine i nose poruke. Svi će oni ostati neomirisani u dalekom prostoru jer ih ovdje nema tko mirisati. Ljudi su neosjetljivi na većinu njih. Omirišu mast, znoj, boju za kuću, shtalu i najbliže ukućane, rijetko kada vatru iz daljine. Danas taj miris nije snažan pa ga ne osjete. Vatra se miriše za vrijeme tarabljenja, općeg požara. Prije toga ili

poslije skoro da je nema u nosnicama obližnjih mještana. Jedini zahvalni nos nalazio se dalje od naselja, izložen hladnom nizinskom povjetarcu: Njuhu jačem od ostalih nije bio vlasnik mali dugi kaputić širom otvorenih očiju. U velikom kaputu nalazio se vlasnik. A ti široki, dlakavi kaputi, toliko veliki i sivi, činili su na prvi pogled od njih iskonska bića ovoga svijeta. Malo su sličili na ljude stopivši se s okolišem. Tko bi ih opazio, mislio bi da su patuljaste graorke, iako su se kretali u koracima, a ne puzanjem i izvijanjem kao prave patuljaste graorke.

Mirisi su se stjecali u tome odraslom čovjeku. Osjetio bi svaki detalj mirisa dvije prirode na čijima se granicama nalazio. Činio je to lako i bez napora, opijen bilo kojim mirisom. Zalazeći dublje izvan naselja, zrak je bio manje mirisan ili smrdljiv. Bunde, teške i tople, štatile su ih od štipajuće studi. Dan se neće još dugo pojaviti, tako skoro svaki tren hladi sve više. Ovdje je po noći užasna zima.

"Tata, dokle idemo", pitao je glasić iz malog kaputa.

"Do naše nyive", rekao je veći kaput. "Jel' ti teško hodati?"

"Ne, tata, mogao bih do Cse i dalje."

Išli su s imanja Ufe Rochtera. Ufo Rochter je bio otac dječaka u bundi, vlasnik one nyive izvan naselja. hekalar i tzepelichki navigator po potrebi.

Njegovog sina je zemlja izvan naselja jako zanimala, baš kao i oca, no maštao je postati dobrim stočarom. Konji i rogata marva su ga sada najviše privlačili. Što kriti, Ufo Rochter je bio pored dječaka u ranom umiru. Rado mu je htio pokazati sv e izvan naselja. Tako kratka štenja neće ga puno naučiti.

"Tata, jel' hekali jedu djecu?"

"Nikada. Otrovali bi se."

"Ivketa je rekao da jedu."

"Hekale ne možemo jesti... Oni nas isto tako ne jedu. Tako ne smetamo jedni drugima, barem ne na taj način. Ivketa lupeta.", govorio je Ufo potomku.

"Ja sam mu rekao da si ti kazao da hekali ne jedu, a on je kazao da su to laži jer mu je mama rekla da su njegovog djeda pojeli hekali kad je ona bila mala."

"Ivketa je nešto zabrljao. Možeš poginuti izvan sela, a njegov djeda je stao na apxtzina i propao u tlapatl."

"Tla... p?",

"Ne znaš što je to?", začudio se Ufo. Mora provoditi više vremena s djecom. "Apxtzini imaju meko tijelo kao zemlja u lončanicama nakon zalijevanja... još mekše. To je tlapatl. Kada staneš na apxtzina, propadaš u tlapatl. Obično su veliki i nemaju zaraka mu sebi. Onda se ugušiš."

"I onda?", sina je dojmila opasnost gubljenja tla pod nogama. Užasno je bilo pretpostaviti opasnost oko njega. On je dijete svijeta ne baš gostoljubivog za ljude. Do sada su apxtzini bili jedni od hekala kojih

se treba bojati jer su ljudojedi. Sada su oni realni, a ne bajka, nalaze se u okolini.

"Odnesu tijelo sa sobom i po četrdeset bija. Zatim ga izbace iz svoga tijela. Ako ga ne nagaze drugi hekali i ne svane dan, naći ćemo ga i pokopati.", rekao je Ufo. Detalji o požutjeloj koži, obično pogubljennoj, zadržao je u sebi. Prije petnaestog dana su pronašli u podnožju Popopapuka (prema Nlžčižu) hekalara Dina. Mozak mu je iscurio kroz nos, a prsti su mu otpali. Odjeću je apxtzin preradio.

"Hoćemo mi, tata, naići na apxtzina?"

"Nećeš ga se uplašiti?"

"Ja?", uozbilji se sin uz mrko čelo i plamene oči.

"Ne bojim se apxtzina.", pa otrči stazom do malog uzvišenja udaljenog ispod sto koraka.

Naselje iza njihovih leđa bilo je osvjetljeno poput svetog grada iz priča starijih. Uglavnom se zelenilo, premda je bilo zgrada i kuća obojanih u narančasto i crveno. Rijetka rasvjeta oko naselja odagnavala je gusti mrak stvarajući česte sjene. One nisu trebale nikoga plašiti, osim mališana koji ih još nije poznavao. Ovo je još uvijek pitom kraj.

Ufo je sporije trčao. Izgubio je kondiciju, što nije dobro za hekalara poput njega.

"Hajde, pričaj!", vikne mu sin s male uzvisine. "Kako prepoznaješ apxtzina?"

Već su dublje ušli u humanizirani dio Hekallanda, zemlje hekala. Iz okolice naselja, zapravo sela, protjerani su svi nekkorisni ili opasniji primjerci

još prije trideset naraštaja. Bio je to mukotrpan posao, prvo očistiti naselje, a potom smanjiti hekalski život u bližoj okolici. Osvjetljeno naselje zbog kojega su toliki milioni radnih sati i tone blaga utrošeni u čišćenje od starog života iznad i posebice ispod tla zvalo se Preterija. Ona je jedno od tri naselja Neteotla, ljudskog saveza raspršenog u pustim daljinama Hekallanda. Toliko je mala da se može prijeći kolskom vučom za sat vremena. U Preteriji nama hekala, to je čak zabranjeno. Zato je donekle zaštićena od ovih bića jer ju obilaze kao zonu smrti. Preterija se nalazi baš tu zbog izvora kisika, nekoj vrsti tihog gejzira. Ranije je znao izbacivati na milione kubičnih metara kisika sa stotinama tisuća kubika vode spakirane u male kapljice. Danas izvor ne eruptira jer se već stotinama božića crpi. Preterija je udaljeno malo selo, vrlo slično najstarijem naselju Neteotla, Nlzčižu. Poput Rakitanjice, najvećeg naselja u zemlji, ona se smjestila u blagoj umjetnoj kotlini, ponešto niže od Hekallanda. Nlzčiž, pak, nalazi se u dubokoj rupi u okolnoj nizini, rupi okruženoj vrlo strmim stijenama. Zato dan u Preteriji traje dulje nego u Nlzčiću. Nju, baš kao i Nlzčiž, okružuje more lišaja. S tri strane su lišaji, s jedne hekali, i na toj su baš otac i sin. Lišaji se šire na nekim površinama, ponekad zauzmu i do 12% površine hekalske zemlje. Čim se pojavi veća količina lišaja, hekali napuštaju to područje. Očigledno im vrste koje su

ljudi donijeli jako smetaju, premda se uspješno nose s njima. Za ljudske pojmove lišajna mora su ogromna, napose zato što su većinu oni sami podizali zbog potreba privrede, dok su za hekale ipak mala. Preterijevačko more Kual manje je more, no treba ga pješaćiti skoro cijelu kraću noć. Ili ga se može preletjeti manjom letjelicom za malo manje od cijelog kina. Koliko je to? I jedno i drugo - previše, no kraća noć i kin nisu iste mjere, čak se ne pretvaraju jedna u drugu jer su njihove uporabe dvije različite stvari iz različitih vremena. Ipak, koriste se za istu udaljenost.

Pereta i Ufo našli su se dosta daleko, na tri četvrtine puta od naselja do ruba padine, a to je prilična udaljenost za pješake. Iza uzvisinice koju su upravo prevaljivali, na mjestu zvanom Križevi, nalazila se stanka u Hekallandu, nekoliko koraka široka, poput duboke vrtače izdubljena. Takvih zemljišta ima nekoliko u okolici, vrlo su skupa za održavanje, ali zato korisna jer predstavljaju nove površine koje će se kasnije proširiti dajući bezhekalsko zemljište. To je posjed Ufe Rochtera. Na njega hekali nisu zalazili. Bila je jako mala vrtača, većina hekala ju je mogla prekriti svojim tijelom. Njegov otac ju je godinama kopao tjerajući uporne stare stanovnike i postavljao pločice presvučene elementarnim kromom, dokazanim protuhekalskim materijalom. Bila je to zapravo malkice ukošena rupa okružena pločicama, tik pored kolonije bučnih i

crvenih iomedla. Jednog dana sve će ih odmamiti odavde na neko udaljenije mjesto prethodno osiguravši rupu od ponovnog dolaska bilo kojih hekala. Vjerojatno će ih morati tjerati nekoliko puta utrošivši stotinjak puta više zlata negoli sijući pšenicu ili povrće po vlastitim oranicama u Preteriji.

Ufo je samo gledao kako raste cvijeće i gljive. Nalazio se u malom prostoru u koji mogu stati dva para konja. Provjeravao je je li toplinska izolacija u redu, iz tanke cijevi javne vodoopskrbe zalio je zemlju. Mrak je tjerao veći svijetleći kamen iznad glave, zabijen nešto pri razini tla. Još ga ne treba mijenjati, to će supruga ili netko drugi za nedjelju dana. Vidio je da se može vratiti nazad nastavljajući dugu šetnju sa sinom.

"Sine, kako izgleda nabsin?"

"On je tih i ne cvrči. Dobar je jer nas ne napada. I diže rep kada gleda."

"Apxtzin nije miran. Stalno se kreće tako da paziš na kojem si terenu. Po kamenu zvoni, na xagu grgolji. Ako grgolji jako, približava ti se. Ako je jako širok, moraš se spustiti da bi ga zamijetio. Uvijek možeš čuti grlj-grgolj, ako se približava. Onda je visok, možda viši od mene. Kad ga čuješ, može biti deset ili dvadeset koraka udaljen. Vidjeti ga nećeš: uvijek na tlapatlu nosi malene hekale koji ga prikrivaju. Zato gledaj u pravcu grgoljenja: ako

svjetluca bojom xaga, to je apxtzin. Ako ne, grgolji neki drugi hekal."

Pereta je zurio ispred sebe. Gledao je malo u stranu da u mraku zamijeti svjetlucaње. Tišina se prostirala oko njih. Znak je to da hekala baš i nema. Htio je pitati oca ima li ovdje apxtzina.

"Apxtzini žive prema nlz urgeru, u kanjonima.", odgovori Ufo osjetivši što sin hoće pitati. Do nas poneki doluta pa ga brzo ubiju. Boje nas se. Znaju apxtzini koliko smo mi ubojice."

Pereta je šutio. Napredniji od vršnjaka u tijelu i umu, znao je osjetiti da otac govori drugačije, da ga njegove riječi plaše. A opet zvuče istinito.

"Zašto...?"

"Što?"

"Kažeš da smo ubojice... i da smetamo hekalima i da su naši susjedi zli i uvijek tako..."

"Nismo li ubojice? Zamisli da hekali imaju moć poput naše. Uništili bi nas. Zli smo."

"Zar nisu apxtzini zli?"

"Ne otimaju tuđe. Mislim da su svi zli. I mi i hekali natječemo se tko će ubiti više drugih. Kažu da je to život."

"Zar moraju ljudi umirati?"

"Moraju...", zamisli se Ufo.

Pereta je ostao šuteći. Odgovori su ostavili neugodu u njemu. Život ne smije biti takav. Ipak je takav.

Mrak je stezao obojicu, unatoč javnoj rasvjeti i mreži poljskih puteva napravljenih od kombinacije

protuhekalskog i svijetlećeg materijala. Gledano iz veće udaljenosti, svjetlosti izvan naselja gušile su se nestajući u mraku Hekallanda i mora lišaja. Još dalje Preterija je sličila na bijelu točkicu u tami i buci hekala. Na ovom mjestu smrt caruje za sva živa bića, ali najviše za došljake, lišaje i ljude.

Oni su sve vraćali svijetlećim putem kući. Mrak je od njihovih očiju sakrio nabsine, najčešću vrstu hekala naseljenih oko Preterije. Ova vrsta je nekada živjela u rijetkim staništima, obično između stijena. To su bile toplije podloge, bliže termalnim žilama, baš kakva je podloga same Preterije. Kada se prije osamstotina božića otkrila njihova privredna važnost, sinovi Neteotla naselili su ih postupno po cijeloj okolini. To je za veći dio hekala dosta neukusna vrsta našto područje naseljeno nabsinima postaje rijetko naseljeno drugim vrstama: tek tridesetak njih voli blizinu nabsina, a cachase i iomedle zna svako dijete. Žive u tlu kopajući kanale, hrane se izlazeći na površinu.

Tlo je nabsinima vrlo važno, zapravo najjači dio nalazi im se pod tlom. Nešto kao noge zakopane su i love podtložni svijet. Na tlapatlu drži sivobijele grumenčice sitnih hekala. Hrani ih, a mrtve baca dolje. Ova vrsta, vahui, privlači cachose i iomedle. Njima se nabsini hrane.

Ufo je vodio čvrstim korakom. Ušutio se smišljajući nešto. Pereta je znao da tata ponekada nije razgovorljiv i nije ga ništa pitao. Putio je Ufo zbog

nadoilazeće oluje, ili barem jakog vjetra koji ga je čekao u kući. Malo tko je inače u ovo vrijeme prolazio. Ljudi su se zavukli unutra odmarajući se od radnog kina. Jedino je susjed Ximeta prolazio. Njega Ufo nije volio.

II. Topli dom

"Mama, kod kuće smo!", viknuo je Pereta.

Nalazili su se u anjfoflu, ulaznim vratima kuće. Ovdje se ulazi zajedno s ledenim zrakom, a svijetlo je prigušeno. Malo vremena se počeka radi prilagodbe na kućnu toplotu. Anjfofl čuva kuću od studeni, a goste od nelagodnih posljedica prijelaska iz jako hladne u jako toplu okolicu. Ušli su u hodnik, odložili debele bunde s prvim slojem odjeće i popeli se malim koracima svijetlu u prostoriju. Bila je kuhinja i blagovaonica ujedno. Jedan zid je imao parnu pećnicu, drugi sudopere, svakako parne. Stol se nalazio pri zidu, a podizao ka stropu osovnom na sredini. Zidovi su bili obojani svjetlozeleno, osjećao se masivni sklad namještaja. Kako su živjeli u ovoj kući cijeli život, Ufo i Pereta detalje nisu zamjećivali. Osjećalo se da kuća još uvijek odiše velikodušnim duhom prijašnjega vlasnika. Vidjelo se to po širini hodnika i blagovaonice, inače vrlo prostranih za privatne kuće koje se nalaze u uzanoj zemljici otetoj hekalima. Pereta je osjetio toplinu, uprav vrućinu, rodnog doma te se odmah počeo svlačiti.

Različito sinu, Ufo nije osjetio samo olakšanje završetka hladne šetnje. Ako je toga olakšanja u njemu bilo, ali bilo bi ga malo, istisnuo bi ga osjećaj nelagode zbog Anine ljutnje. Morao si je priznati da mu nije pravo kada glasno uzdiše bez

volje da priča s njim. Da je barem što skrivio, razumio bi.

"Bili smo malo u šetnji.", reče Ufo.

"Je li sve u redu s nyivom?", pitala je mama Ana Peretu.

Pereta se napravio ozbiljnim dok je majci davao svučeni drugi i treći sloj odjeće:

"Ja sam čuvao tatu. Svašta mi je pričao o apxtzinima."

"Možemo uskoro brati cvjetnice. Nabsini su u redu. Još ovu noć pravit ćemo hekalovaču.", pohvali se Ufo.

Ana je znala da neće oni brati cvijeće, nego ona. Ufo kada želi, bira svoje poslove, ona mora slušati njega i njegove želje. Dobro je da ne živi s rodbinom, oni su još gori. Ufo uopće ne gleda na njezine osjećaje. Okrenula im je leđa hineći uposlenost u kuhinji:

"Jedite. Zvat ću Katakū.", reče donoseći juhu na stol.

Kataka je bila slika i prilika majke, malo okruglija, no jednako dugokosa. Ana je ostala vitka i nakon dva poroda, što se smatra čudnim.

Svaki razgovor koji je Ufo započinjao, završavao se brzo, s 'da' ili 'ne'. Kum nije dolazio, one su otišle u trgovinu, iako u noćima kada nije izvan Neteotla u trgovinu odlazi Ufo. Supruga mu je malo živnula kada je kritizirala mjesnu vladu i govorila o skorim izborima.

Jelo je proteklo u napetosti te je komično izgledao Ufov napor da razbije mučnu atmosferu. Mogao je on

prekinuti napetost, rečenica je za to dovoljna, ali bi onda s Ane nezadovoljstvo prenio na sebe. Ne bi bojkotirao suprugu, to nikako, samo bi mislio o propuštenom, najvjerojatnije u samoći njihove sobe. U obje glave, i Aninoj i Ufovoj, kolalo je shvaćanje da se njihove suprotnosti ne mogu pomiriti pa je najbolje da se malo ljute. Izgledalo je najbolje za njihov brak ne dirati u međusobnu granicu želja i ukusa. Bilo im je često mučno razmišljati da se Anino ostajanje u domu i u sigurnosti Neteotla ne može uskladiti s toliko nesigurnim poslom kakvo je Ufovo hekalarenje. Za razliku od nje, Ufo je manje razmišljao. A trebao je.

Kad su se najeli, Kataka je zijevnula. Ufo je srkao žestoko piće razmišljajući o sutrašnjem kinu. Upitao je:

"Djeco, idemo li spavati?"

"Bit ćeš s nama do' ne zaspimo?", pitao je Pereta srdačno.

"I pričati nam priče?", pitala je Kataka.

"Sve.", smijao im se otac milujući ih po kosi i nosićima.

Nestali su u širokom hodniku spustivši se na donji dio kuće gdje su djeca imala svoje sobe. Njihova su djeca voljela zaspiti zajedno, a stariji Pereta bi uvijek zaspao poslije sestre, da bi zatim roditelji uspavanu Katakku prenosili u sobu bliže svojoj.

Kasnije im se pridružila Ana. Bila je daleko ljubaznija nego prije koji tren. Ufo se, dok je Pereta zapadao u san, iskrao iz sobe.

Kada se vratila u njihovu sobu, nije našla Ufu u krevetu i u snu. Sjedio je nad plohom i kistom nanosio boju. Kao i obično, slikao je hekale.

"Mislila sam da si umoran kad si otišao."

"Ne spava mi se, san mi dolazi u naletima.", slikao je mirno davno započeti krajolik ne skidavši oči s kožom presvučene plohe na koju je nanosio svjetloplavočistosivu boju, zvanu tzak." Nlzciz je daleko... nije ni meni lako ići na put. Još i rodbina... nije mi ugodno ići u njihove kuće."

Ana se nasmijala prvi put nakon duljeg vremena. Uzela je mali bubanj, sjela i počela lupati u ritmu. Ovako se najčešće odmarala. Odgovori mu:

"To se lako može srediti. Voljela bih kad se vratiš da više ne ideš nikuda. Možeš i sada otkazati posao mojim rođacima."

"Sad ne mogu. Misliš da bih bio sretniji kada bih ostao?"

"Ja bih bila...", reče ona. Već se smirila, nije bila toliko ljuta kao maloprije. Loše je svadati se na kraju kina, još gore prije puta, Ufu se može svašta dogoditi... Baš ju je to plašilo, da joj muž ide u opasnost, statistički vrlo čestu smrtnu opasnost. Mučio ju je osjećaj straha za njega, ali i očaja koju prouzročava njegova ravnodušnost prema njezinim riječima argumentima, osjećajima. Teško je podnijeti

da u njegovom srcu ljubav prema hekalima i njihovoj divljini premašuje ljubav prema njoj. Iskreno, nitko ju nije toliko zaokupio, nikoga toliko ne voli kao Ufa. Kada ga mrzi zbog tako tipične muške ravnodušnosti, u njoj ostaje praznina. Čak ni njezino dvoje djece, koje je u mukama rađala, ne mogu nadomjestiti ono divno što gaji prema mužu. Ni problemi koji ih okružuju prouzročeni drugim ljudima nisu ništa u usporedbi sa srećom koja ih obuzima kada zajedno grade obitelj i budući život po stazama predaka. Možda ti osjećaji nisu ljubav, ali zato su čvrsti, daju sreću kakvu nikada nije imala. I on je sretan, ali... Sretniji je u Hekallandu.

"Nisam glup da poginem. Na tzepelichu je sigurno, ne brini.", okrenuo se prema njoj prestavši slikati. Počeo je naslijepo tražiti krpu natopljenu razrijeđivačem kako bi skinuo nekoliko tzak mrlja s ruku.

Ana je u nevjerici klimala glavom. Hekalarski posao je dobro plaćen zato što je smrtonosan. I Ufo je znao da u Neteotlu ima više hekalarskih udovica nego hekalara. Neke od tih luda ponovno se udaju za hekalare. Netko to voli. Imaju pristojan život, imućniji su nego kada su se uzeli, njegovi i njezini prihodi od iznajmljivanja njihovih rudnika prilični su, napose zato što je Ufo vrlo mlad postao baštinikom četvrtine nemaloga rudnog zemljišta Rochterovih. On ne mora raditi. Nadalje, budućnost je neizvjesna. Granicama Neteotla prijeti otvoreni rat,

u samoj Preteriji politička neslaganja svađaju ljude. Ukoliko izbije rat, neslaganja će nestati, ukoliko ne, mještani neće međusobno naći zajednički jezik. Ovo je manje neugodno negoli prva mogućnost, a opet nije idealno. Na sve to, Ufo poput momka odlazi u hekalarenje ne misleći na nju ili djecu. Budućnost ju plaši: u rat će mali Neteotl ući protiv svjetske sile, u miru će Preterija ući u dosadne i iscrpljujuće prepirke o doduše važnim pitanjima zajednice, Ukoliko Ufo pogine... činilo se najgore upravo to, gore od još jednog okrutnog okršaja s okrutnim neprijateljima.

Prišla mu je pomagavši čistiti ruke.

"Da ih idem oprati vodom?", upita on.

"Onda dođi. Brzo."

Kucanje i glasovi ispod poda probudili su zaspale roditelje. Počeo je još jedan kin, ovoga puta oproštajni. Djeca u njihovu dobu, srednjoj uli, veliki su dosadnjakovići. Ufo se odmah razbudio pogledavši na dobnik. Ima još puno vremena... Nakratko je pokušao ležati, ali je uzbuđenje koje prati svaki njegov odlazak donijelo nemir. Nije se plašio kao Ana, misli je o hekalima i njihovoj zemlji. Možda putem sretnu dan, to se nikada ne može predvidjeti. Baš je poželio danju svjetlost: tada su oči pune bjeline pa sve izgleda sretnije, posebice budućnost.

Nekako pri oblačenju u bračnu se ložnicu uvukla Kataka. Ufo se izvukao iz sobe.

Dok je jeo, razmišljao je o poslovima koje će raditi. Martin mu je rekao da je sve spremljeno, to je dobro, no Ufo je u svojoj glavi još provjeravao. Mora se i okupati, na putu takve prilike jamačno neće biti.

Legao je u mali bazenčić kroz koji je tekla voda. Jedan od preduvjeta izgradnje naselja bila je tekuća topla voda koja kroz bezbroj cijevi teče u zidovima kuća. Toplina iz podtalja grije kućanstva i često prolazi kroz kade u kojima Pauri često i rado borave. Ufo je uvijek volio pospremiti cijelu obitelj na kupanje učeći djecu plivanju, što je vještina koja im i neće trebati, ali se nije žalio biti sam u svom bazenčiću. Sanjario je uz obalu o Hekallandu sa svim njegovim ljepotama, obojanim u različite šare, punog bučnih hekala, velikih stijena, dubokog Stixaba, velikih podzemnih hodnika i napokon rodnog Nlžčiža. Kako će biti lijepo tamo. Obećavao je samom sebi nezaboravan put.

Ana je razmišljala dok je kći spavala. Kataka je mirno legla i spavala uvijena u tanki nezapaljivi pokrivač od nata. Jako joj se sviđala mala plavkasta glavica i polagano disanje. Zapravo je jako sretna pri svakom kućanskom poslu gledajući mило dijete, može biti i tuđe. Poželi ponekada imati su Preterijevačku djecu kod sebe. Zabacila je glavu i duboko uzdahnula. Njoj se, kao i Ufu u tom trenutku, snio Hekalland i sve njegove ljepote. Za nju su one

bile zlo, neprijatelj njezinu rodu i narodu, upravo smrtonosne ljepote. Takve misli pokušavala je zaboraviti pretvarajući ih u stihove. Zatim bi se stihove pretvarali u razne refleksije koje nije povjeravala supругu. Bojala se da će se Ufo nad njima zamisliti... neće ju ostaviti ili vrijeđati, samo bi se zamislio i gledao ju drugim očima. Nije ni on posve običan, bez granice ga zanima izvanjski svijet hekala i bježi od socijalnih obveza, ali ga nisu zanimala njezina razmišljanja. Na to se nije ljutila i sama misleći kako ovakova sanjarenja nisu ništa posebno. Ufo, razmišljala je dalje, voli djecu koliko i ona. Nikada nije požalila, niti će požaliti, što ih ima. Da njih nema, opustjela bi Preterija. Pred zatvorene oči prikaže joj se kako bi to izgledalo. Bilo je to prilično živo, skoro bi netko pozavidio na takvoj mašti. Teško bi se našao netko tko bi pomislio da se mora nečega stidjeti. Možda se Ufo ne bi ipak pomirio s mišlju da živi s nekim koji toliko jasno uzlijeće u svijet fantazije, ali bi bio ponosan da može vidjeti te slike. Nije me za zamjeriti: čudno je rođak ludom, ludo je blizu smrti.

Bilo bi malo ljudi, mislila je, i hekali bi opet unišli na svoje staro tlo. Nestalo bi kuća i cesta oko sela bi nestala i prestala svjetljetiti. Nestalo bi nyiva i stanovnika. Djeca bi starila, oba groblja bi se povećala da bi na njima zatim zaživjeli hekali.

Moguće da bi lišaji ostali tu, a opet bi bilo drugačije, tužno i nikakvo. Igrališta i saborište

Zatxta našli bi se opustjeli. Svakoj cestici što vodi od kuće do kuće i uokolo Hotela pored Zatxte loše se piše. Gotovo je mogla opipati uništenje toplih zidova koji štite drevnu šumicu nedaleko njihove kuće. Taj hrastik je gledala nekako normalnim, posve prilagođenim njoj i njezinom životu, dok su neuobičajeni hekali tako umjetni i nepoznatih oblika. Ljudi su ipak bića drugačija i tuđa Hekallandu, valjda je to razlog što se u šumici tako dobro osjeća smatrajući ju pravom divljinom. Vidjela je i svoje daleke pretke u dalekoj pradomovini kako krče takve stoljetne šume stvrajući prostor za nove oranice. Valjda joj je drvo prirodni okoliš. Često je odlazila s Katakom i Peretom tamo, pogotovo noću.

Ljudi su spremni osjetiti pripadnost Neteotlu i braniti ga od prirode i neprijateljskih ljudskih naroda. Grleći si dijete osjetila je snagu i odlučnost svakog Paura, čak i onoga kojemu je volja najslabija strana, da ostanu na ovome mjestu. Oni su pedalj o pedalj tla čistili od hekala. Ovdje je svjetlo i toplo, tamo mrak i hladno, a Pauri šire toplinu i svjetlost šireći uske granice Neteotla, doma Paura. Čudno, tek je u noći Hekaladija mirnija. Po danu živne preko mjere, baš kao i Neteotl, ali onda hekali znaju dolaziti na granicu dva svijeta probijajući se u ovaj manji. Zamislila je pogled sa Zatitze, uzvisinice na drugom kraju Preterije, šarenilo i živost opasnih hekala za vrijeme kratkog danjeg svijetla. Izgledali su tako živi, neočekivano

za toliko nezgrapna bića. U mislima se okrenu zatim prema selu i vidje zadovoljne ljude u oskudnoj odjeći i duge tamne sjene pod njima dok se svijetli dan bez prostornih granica. Ovo je njezina postojbina i opstojbina njezinih predaka, njihove nyive i kućice. Sve dalje je nerazumljiva divljina, osim Rakitanjice i Nlzčiža, dvije paurske enklave u Hekallandu. Ima još i nekoliko puta prostraniji Peell koji je dalje i od srca. Pura i Peten su skoro druga država. Sve je strano izvan Preterije, čak i suprugov Nlzčiž. Onespokojavale su ju prostorne misli, a strašila misao na Ufov put. Jedina su joj utjeha djeca... bez njih ne bi izdržala. Bacila bi se u bazen pun vruće vode i onda istrčala napolje. Isprva je malo hladnjikavo i neugodno, onda te zahvati val topline i spokoja.

Voli ona i Ufa, iako joj zadaje neprebrojive rane svojim odlascima. Strah ju je za njega, strah za svaki tren koji ne provede s njom. Za razliku od drugih muškaraca, on zna raspaliti ljubav u njoj. Samim tim što nije Preterijevčan drugačiji je. Uz to je prerano izrastao i ostario, u neku ruku je uvijek bio stariji od svojih vršnjaka, čak i po deset godina. Kada su se uzeli, nadala se da neće lutati, pogotovo zato što je prije njihovih zaruka, a poslije (divnog, uvijek bi dodala) prvog susreta, zaglavio u Hekadiji kod Brda i tamo ostao dulje vrijeme s još šestoricom pustolova. Spavali su u rupama izdubljenim u tlu, tjerali hekale i beskrajno se smrzavali dok su

spasiteljske skupine bezuspješno tragale za njihovim skloništem.

Nije razumjela ljubav prema divljini. Pretpostavljala je da voli bijeg iz naselja, želi promjenu. Najsretniji bi bio da je mogao podići kućicu daleko negdje, na strmoj stijeni premazanoj elementarnim kromom i da silazi među svoje hekale. Odmah bi to učinio da ju ne voli. On zna da ona ne bi išla s njim.

Na drugo zvono Ufo se ustao iz spolpzola, bazenčića. To i nije bilo zvono, već hidraulični bat koji udara u podrume tornja šaljući poruku koje je doba otprilike i to petnaest puta po kinu, od nasha do aca. sve tri crkve uredno i složno udaraju obavijesti o vremenu. Za jelom Ana nije govorila. I djeca su šutjela. Kada ju je ponudio sjesti, rekla je da mora staviti prljavo rublje u quaus. Pomogla mu je spremiti stvari uglavnom ne odgovarajući na pitanja. Ono što je htjela, dobila je: Ufo se skupio i ljutio na nju. Ništa ona ne zna, mislio je i dalje. U ovim ju trenutcima najviše mrzi. Ana ne naslućuje da njezin krajnji cilj - muževljeva odluka da oстане u Neteotlu - na ovaj način neće biti postignut.

Činjenica je da u krugu poznanica Ana ne može naći nečijeg supruga koji bi se mogao mjeriti s njezinim. Požrtvovan je za svoju obitelj, iako smatra da je vid brige bijeg u Hekalland, nije nerazuman i sklon svadi, poštuje ju i uvijek ima riječ utjehe za nju. Osobit je i tu osobnost jako krije od svih, doslovno

svih. Ona naslućuje kako to što krije nije dobro te ponekad misli o njemu kao o lošoj osobi.

Nešto dalje, na nllz kitnju Preterije, Sam i Martin su provjeravali električne instalacije u svom tzepelichu. Nisu ih mogli pregledavati jer za tu duljinu treba oveća skupina stručnjaka, iako bi oni - jer su vlasnici ovoga tzepelicha - to rado učinili sami.

Tzepelichi su plinske letjelice vrlo omiljene u Neteotlu. Imaju velike kabine koje su tek zrnice naprema tovarnom prostoru koji je opet tek dodatak, neka kapljica u jezeru plina iznad njih. I luka je velika, ali racionalno građena kako bi zauzela što manji prostor u malenom području Preterije.

Iznad poda velike hale stajali su u ledbenju tzepelichi. Naprema luke izgledali su majušno. Čudno je to, Preterijevačka zračna luka građena je na vrlo malom prostoru jer prostora ovdje uvijek nedostaje, ali se moralo ući u racionalne i široke zahvate zbog običaja da svaka zračna luka mora imati kapacitete za primitak svih letjelica koje postoje u Neteotlu. Zato sićušna Preterija ima isti broj hangara i uzletišta koliko imaju rakitanjički gradići. Oni daju vrlo unosan posao, vrlo su skupi i uvoze se s Petena VI. Samo su dva ili tri domaće izrade i barem za pola skuplji (premda se mora priznati njihova kakvoća). Prijevoz je i inače cijenjen, a posebno između neteotleških kolonijica.

U usporedbi s vanjskom trgovinom, ipak je malen.

Martin je namještao visinomjer. I tako zgrbljen ispod komandnog stola izgledao je visok, točnije vrlo visok, ali i vrlo težak. Vrat mu je nestajao između ramena i glave, izgledao je tako nabijen. Zbog tolike visine jedino oni imaju visoku kabinu od svih vlasnika tzepelicha. Tijelo je odavalo veliku snagu, a nije lagalo. Ono je bilo jedino iskreno na njemu, sve je ostalo vješto skrivao. Dodamo uza ovo dubok glas, Martin je bio potpun.

Često se, poput sama, mrčio i svađao. Nisu se nikada veselili u društvu, niti su veselje dijelili drugima. U tome su se jasno nadopunjavali i to već cijeli radni vijek. Medusobno su bili jako nesložni. I u ovom su se trenutku pripremali na svadu. Sam je zadirkivao Martina zbog mladeg sina koji ne izlazi iz pijačnica razbacujući novac kojega otac ljubomorno pokušava skriti i zgrnuti. Martin je Samu spočitavao ženine izvanbračne izlete i činjenicu da su mu djeca doista različitih fizionomija.

«Zar nisu sve naše žene takve?», tješio se na glas i zapao u šutnju i razmišljanje.

Svađice i svađe uobičajeni su dio konverzacije između njih. Tako je i s njihovim poslovnim odnosom koji je uglavljen prije osam naraštaja između njihovih predaka. Kako su oni škrtarili i opsluživali stare klijente, tako su i njihova dva potomka. Svoju poslovnu vezu nisu ni u čemu pokušavali mijenjati, ona je uostalom uglavljena rođačkim odnosima. Ufu su se sviđali: za razliku od Preterijevačkih moćnika,

nisu se odavali grijehu oholosti, bili su marljivi prijevoznici i dobri pedagozi mehaničarima i vozačima. On se približavao kao sitna točka koja prolazi pored Zatxte.

Točka su zapravo bili naši mladenci, vozili su se na kolima. Ufo je zamahnuo svojom kandyijom po leđima konja, životinja se trgnu i pojuri ka luci.

Ufo je gledao Anu misleći o njoj. Ona nikada nije zapravo izašla iz Preterije, nikada nije bila u Hekallandu, niti je vidjela zalazak Sunašca nad poljima zlatana. Niti zapravo zna što je to tzepelich. Ana je i dalje šutjela. Odlučio ju je malo poplašiti imenom koje ne izaziva spokoj:

«Bojiš li se Peellaca?»

«A zašto bih ih se bojala? Zar oni nisu ljudi kao i mi? Još i bezopasni.», zajedljivo reče ona.

«Dobro...», zbunjeno je Ufo tražio riječi, krivio kapu i šibao konja. Najviše mu sveta ovakav, baš ovakav njezin ton. Kakvo ponašanje!

«Mog oca nikada nije zarobio ledenjak na tri dana kao tebe. Ni tvoga oca... Lako je tebi biti sretan kad ideš tamo dok ja ostajem. Znala bih kako se snaći u Hekallandu, ali ja sam kod kuće i tamo strepim. Nigdje nije ljepše nego u maloj Preteriji, ovdje imamo sve i ne ovisimo od okolnog svijeta. Kako su ljudi ranije živjeli bez dodira, tako možemo i mi. Kako si uopće smislio baviti se tako pogibeljnim poslom? Zašto su te njih dvojica uopće uzeli?»

«Rekli su da se dobro snalazim u Hekadiji, da sam čist i da ne prdim.», prostodušno je odgovorio.

Ana samo uvrijeđeno frknu. Ufo se nasmiješio. Kako i ne bi, žena mu je opet na rubu svade naglo prestala i povlačila se u sebe. Nije to Ufo prezirao, nego je poštivao. Smatrao je to izrazom ljubavi, baš kao što je on uvijek zašutio u trenutcima kada valja vikati. Ponosio se na svoj brak. Nasrnuti na ženu, to mu je nepoznato. Sjetio se kako je Jozeta, on živi iza Ximete, izbacio ženu iz kuće na hladnoću. Anina sestra Magdalena u svadi je mužu odrezala prst na ruci. Sjetio se i Jozete, on živi iza Ximete, koji rado izbacuje ženu u kućnoj odijelu na hladnoću. Kaže ne ne misleći da mu zabrani odlazak. Ona se možda ljuti, ali se i odljuti. To je dobro za dobar brak.

Cesta je vodila na desno, u tunel. Uskoro će ući u luku. U nozdrve mu je udarao divan miris topline. Onjušio je njegov nos tzepelich Aninih rođaka, teret koji voze te Martina i Sama ponaosob. Bez žmirenja, što je pripisao dobroj koncentraciji.

Njegova ljubav se plaši običnog puta zrakom. Kako bi se tek plašiti da zna pravu istinu o njihovom tovaru. Voze, naime, oružje za petenskog klijenta, no ne neteotleško, već peellsko. Petenska tvrtka naručila je od peellskih kriminalaca neko oružje. Oni su opljačkali vlastitu vojnu bazu nedaleko zidina Peella predavši negdje u Hekallandu, uz obvezno negodovanje, paurskim postrojbama. One su ga dopremile u Preteriju, a naručitelj će čekati tzepelich Sama

Rochtera i Martina Jobyla u maloj međunarodnoj zračnoj luci u Nlzcžižu. Ovaj posao pomaže i Sijelo Neteotla, izvršna vlast svih Paura. Ovo je i domoljubna zadaća jer okrnjuje vojnu moć omrznutih neprijatelja. Ana bi se plašila peellske osvete, ali ona ne zna kao što Ufo zna da je njihovo zrakoplovne svedeno na tri bojne letjelice koje sigurno neće uporabiti za ovo malo oružja.

Sam i Martin nisu se spremili za polazak, a Ufo je već stizao. Prešutno su bili zadovoljni Ufovom točnošću, no to neće pokazati. Kola su se popela na umjetno brdašce ispod hangara. Tzepelichi se tu ostavljaju da lebde dok je vrh brdašca značio i dodir s kabinom. Martin se spustio na brdo, a Sam je ostao na vratima.

«Zakasnio si.», pokudi ga Sam.

«Ne slažem se.», reče Ufo.

Martin je uljudno pozdravio Anu i pomogao joj sići s kola. Ona se odmah požalila na sve što ju tišti. Martin ju pokušava utješiti. Ona ga je slušala, on ju je djelomice odgojio, čak su i dalji rodaci.

Ufo je grlio dječicu pitajući obojicu:

«Kako ćemo svladati suhe kanjone. Znaete da ću vas voditi preko Muha.»

«Upravo nam je stigao visinomjer. Baš ga ispitujemo.», pohvali se Sam.

«Bilježi puno točnije nego naš stari.»

«Eto, vidiš ih Ana, da nisam tražio ni visinomjer ne bi mijenjali.», doda Ufo.

«Izvršno, modernizirate se.», reče Ana da nastavi komunikaciju.

«Ti se nećeš previše brinuti.», reče Martin u nejasnoj formi pitanja, zaključka ili naredbe.

«Neću, neću.», obeća Ana.

«Neće ona, vjeruj joj. Uvijek kada se vratim po deset novih vlati su joj sijede.», sjeti se Ufo. Malo ga je smetala privrženost njih dvoje: Martinu će odgovoriti umirujuće na njegovo traženje, a njemu nikada neće.

«Sve žene plaču.», reče Martin.»Čak moja uvijek, evo od moga pta... samo scizdri. Tu se ništa ne može.»

«Nju ne more košmari kao mene. Barem ne u toj mjeri... od kada ga pamtim, dolazi slomljen ili ranjen. Malo tko može izdržati tako nešto.», uzdahnu ona.

«Netko je za nešto rođen...», pravdao se Ufo ne želeći širiti mišljenje da se njih dvoje u nečemu ne slažu. Sam je šutio i gledao. Pogled se utopio u silini tzepelicheve prilike. Nalazeći se pri dnu, nije mogao vidjeti njegovo tjeme. Oko je jedva sagledavalo dužinu u ogromnom hangaru. Dizao se od zemlje i spremno bio okrenut pramcem ka izlazu. Volio je letjeti, to se vidi na prvi pogled. Sapet poput divljeg konja, čekao je vrijeme kada će se oteti i poskočiti, poletjeti nesputano poput munje kroz hekaladijsku noć. Ufo ga je gledao opčinjenošću lovca hekalara koje tek ponekad dolazi na tzepelich, ali ne kao tehničar ili strojar, već kao navigator, poznavatelj terena, više putnik sa zaduženjem čitanja tlovida.

Sam siđe i zagrli djecu pa onda Anu:

«Najdraži moji, ja krećem.»

«Budi dobra.», pozdravi Martin pa se pope u brod.

«Ostali smo sami.», reče Ufo.

Kataka i Pereta su se popeli na očeve noge vičući da se što prije vrati i da bude s njima.

«Ja ću se čuvati. Stoga se ne boj.», reče supruzi.

Djecu je spustio dolje i rekao:

«Ja sada idem vas dvoje brzo u kola da ne vidite kako ljubim mamu.»

Otrčali su u tovarni prostor i sagli se na koljenima glavom dolje. Samo su male stražnjice virile iz kola.

«Obraduj me... kao kad si se zadnji put vratio iz ledenjaka. Samo nemoj doći u pogibelj: radije mi obećaj da nikada više nećeš ići u Hekadiju.»

Ufu je došlo mило na ovu molbu. On to ne može obećati, pa ipak...:

«Ja to ne mogu obećati, pa ipak... zar stari Zvonara nije prestao piti zbog moje bake: ima nešto u krvi Rochtera.»

«Gledaj ga», reče Sam iza pendyera, iz kabine, »još mu nije dosta. Taj bi i nju poveo da mu nisam zabranio.»

«Ona ne putuje. Nisi mu morao napominjati pri dogovoru posla da ne vodi svoje putnike... ona mu ni Peretu ne da na put.» Još su zurili kroz pendyer. Sam upita:

«Da ga zovem?»

«Bilo bi pametno. Da smo mi povelili naše žene, ne bi nikada krenuli... To što rade nije prirodno.»

Sam Rochter je čačkao uho malim prstom lijeve ruke. Odlučio je malo podbosti Martina:

«Zašto si ti tako protiv žena? Izgledaš sretan s Anakom?»

«Žena kao žena. Ima ih toliko.»

«Poslije Grte nisi našao ni jednu.», nasmije mu se Sam.

«Kof, ja...», zacrveni se Martin zbog Grte iz Rakitanjice koja ga je davno ostavila. To mu je u mladosti oduzelo samopozudanje u toj mjeri da se i danas čudi kako se oženio.

Supružnici dolje su se zagrlili ne mislivši na prijašnju napetost među njima. Osjećali su na leđima kontrolu:

«Ufo, hajde.», viknu kontrola u obliku Samova glasa.

«Čuvaj djecu, sebe i imanje. To je sve što imam.», odlučio je poći, premda ne zna znači li nešto kašnjenje pri polasku za krajnji ishod petkinskog puta.

«Znaš da će biti tako.», počela je plakati, kao i uvijek na rastanku.

«Ufooo...», oču se od gore.

«Idem.», reče pozvani. Suviše je pitom da bi se suprotstavio pozivu. A ne bi išao. Ovih nekoliko trenutaka.

Poljubac i zagrljaj snažna stiska. Ufo se zatim s prtljagom pope i nađe u hodniku kupole.

«Pazi, zatvaramo vrta!», viknu oni iz kabine komandnog mosta.

Čim je ušao, pokazali su mu njegovo mjesto.

«Eno, tamo ti je stol. Ima svega, kupili smo i nov rednik. Optička inteligencija, svidjet će ti se.», pokaže mu Martin.

«Jesi li joj rekao da bude vjerna?», upita Sam.

«Toga nema kod mene.», pohvali se nimalo uvrijeđen Ufo.

«To je dobro.», reče Sam samo da nešto kaže.

«Naš sam jako brine o nevjeri. Jesam u pravu, Sam?»

Prozvani pogleda oštro u pravcu izazivača.

«Mislim da je jantarina u redu.», reče Martin presjekavši svaki razgovor. Glumio je užurbanu uposlenost. Možda ne bi smio toliko se šaliti na različit izgleda svakog Samovog djeteta.

Prešutno su odlučili da se okrenu novoj meti. Ufo je upravo šuti pripremajući radni stol.

«To nije normalno. Mi to ne radimo.», reče Sam.

«A... a zašto ne bi bilo normalno?», branio se Ufo. Osjećao se neugodno od tih tipičnih mjesnih podbadanja.

«Radi što i mi drugi radimo.»

Ufo je zašutio. Nema dodati, u sebi je mislio, ništa ovome. Zagledao se kroz veliki prozor kabine. Tzepelich se lagano kretao. Ufo osjeti onu draž osjećaja koja se uvijek čuti dok se kreće na put. Opet kreće u nešto novo, kreće u onaj Hekalland

kojega tako voli. Razbija učmalost, ono što najviše tišti ljude u njihovim kućama.

Motori su se oglasili, cijeli brod napeo, a Sam i Martin potpuno predali upravljanju. Kapija hangara, ono teško ispred broda, rastvori se uz tresak. Dah ledenog zraka od dvjesto i nekog mudza udari u strašnog diva na nebu.

Polagano ubrzanje najčešći je izraz kod tehničara u lukama dok gledaju brod kako uzlijeće. Svijetlio je cijelom površinom. Tako lagano brzanje u posade izaziva ugodan osjećaj u želucu. Ufo se tomu prepustio, dok su se tzepelichari usprotivili ljepoti osjećaja zbog opasnosti koje nosi. Često se događaju nesreće kada ugoda uzletanja prevlada.

Nestajali su pred očima svijetli obrisi hangara. Oči su kroz pendyer gledale mrak uvisini i poneko svijetlo dalje. Letjeli su preko Zatxte, gotovo dodirujući njezin dvostruki vrh.

Dolje, na izlazu iz luke, kretala su se kola.

«Eno tate.», reče Ana djeci pokazujući na tzepelich.

«Veljik!», reče Kataka.

Bez riječi su gledali njegovu veličinu, iako ih gledaju svaki dan kako prelijeću iznad njihovog imanja. Zasada se činio vrlo sporim pa je klizio nebom Preterije. Svijetlio je na svimstranam, to je pozdrav matičnoj luci.

«Ima li tzepelich kakvo oružje?», pitao je Pereta.

«Kako misliš?», namrštila se majka.

«Pa, protiv drugih tzepelicha.»

«Toga nema.»

«Ja mislim da bi trebalo.»

«Ne treba im. Da čika Martin hoće kupiti, Sam ne bi dao.»

«Zašto?»

«Škrt je.»

«Gledaj ga.», šapnu Sam Martinu. «Uživa u polijetanju. Prodrmaj ga.»

Demoniski smijeh prostruji Martinovim licem. Klimne povjerljivo rođaku i podigne tzepelich u isti mah. Divovsko tijelo broda prvo poskoči da bi zatim jurnulo u visinu, u pravcu nlz kitnja. Ufo nesvjesno poskoči i sjede. Izbečio je oči od nagle ugone u stomaku koja se sada pretvara samu u nelagodu.

«Što se dogodilo, rođače? Plašiš se?», upita Sam s istim vražjim zloradim licem, poput maloprije Martinovog.

»Nije on za tzepelich.«, uozbilji se teško Martin.

«Baš sam se osjetio lijepo.», nasmije se uljudno Ufo.

«Sve ti vjerujem.», pomalo razočarano ustvrđi Sam.

Ispod balona su svjetlila posljednja svijetla Neteotla iz pospanih kuća i farmi. Sada je tzepelich brzo nestajao grabeći prema bliskom Hekallandu. Ostavljali su zemlju, svoja imanja, više-manje uplakane obitelji, a Martin cijeli rod. Sam i Ufo imaju rodbinu i u Nlzčižu, Sam nešto dalju, Ufo najbližu. Uskoro su već vidjeli zadnju kuću i polako gledali prve granice Hekaladije. Ta kuća je bila Ufova, vidio se krov nešto iznad sloja tla. Okolne

gospodarske zgrade u mraku nije vidio. Bilo je divno gledati doljnje prostore, tako niske i beznačajne. Pred njima se pružao Hekalland koji uvijek obećaje više nego to izgleda uistinu. Tzepelich je plovio kroz noć onako ponosan na sebe, plovio dostojanstveno, zadivljujuće. Temperatura se spustila ispod dvjesto mudza. Na sjeveru se vidi trak zore s udaljenog Sunašca.

Pretpoglavlje III. :

Hekalland, Hekadija ili Hekaladija okružuje sve tri paurske kolonije. Riječ dolazi od pojma hekal, općeg imena za živa bića oko Neteotla. On poput litica iznad kotline zatvorene sa svih strana, ili barem kopna koje omeđuje jezero, okružuje svaki paurski dom. Litice između nlzčiškog Hekallanda i nlzčiškog Neteotla posebno su strme, ova je kolonija u rupi. Okolo rakitanjičkog dijela Neteotla negdje su izuzetno visoke, a negdje blage, dok su uokolo Preterije gotovo nevidljive.

Takav raspored se planirao u davno doba Adam. Tražila se depresija iznad kisikovih jezera u podzemlju. Nlzčiž je iskopan u tlu hekala kao središte okolnih rudnika, mjesto gdje žive rudari. Rakitanjica je prvo bila skup manjih kolonija koje su se tek poslije spojio. Preterija se smjestila na tvrdom tlu, vrlo malo seljenom urođenim bićima, u nekoj vrsti hekalske pustinje.

Čudna su bića ti hekali. Koliko god čudili ljude, oni opet ne žele biti shvatljivi, uopće ne daju do znanja da su priznali došljake. Gledano dugim izučavanjem ovoga svijeta, ponekad su začuđujuće slični ljudima, puranskoj vrsti. Najbolji je primjer njihovo umiranje. I oni nakon nekog vremena mogu izgubiti sve karakteristike živog bića. Razlika između puranskog živog svijeta je u tome što mrtve hekale uglavnom ne jedu drugi hekali, posebno nema vrsta prilagođenih razgrađivanju. Tijela ostaju dosta očuvana, ali pod pritiskom novih slojeva mrtvih postaju stijene uglavnom žute ili smeđe boje. Na takvom je stijenju, škripavom pri udarcima alatom, izgrađena Preterija. Gomilavši trupla hekali su prekrili cijelu Hekaladiju, za tiho i dva coala od kada postoje. Veći dio toga se pretvorio u stijenje, ali neka mjesta čuvaju jako dobro usčuvane mrtve primjerke. Uz ovo, velika erozija je razlog zašto je Hekadija zapravo velika ravnica. Negdje deblji, negdje tanji, humus od mrtvih hekala nalazi se svuda, iako postoje posebna mjesta gdje je otišlih hekala više.

Dotično tlo nije ljudima uopće od koristi. Oni ne mogu jesti hekale, ni obratno, jednostavno si škode. Hekalske bolesti ne napadaju ljude, hekale ne napadaju virusi i bakterije. I jedni i drugi suživljavaju s malim dodirima, izgleda da hekali puranske vrste čak i ignoriraju. Paurima su hekali ipak važni: dobar su izvor prihoda, njihova se tijela mogu iskoristiti kao građevinski materijal,

izvor pristupačne sirovine za izradbu najrazličitijih predmeta i potrepština, prodaju suvenira i još mnoštvo toga. Najstariji naseljenici, među kojima su Pauri činili ispodpolovičnu većinu, iskorištavali su iz nužde hekale. Oni su isprva dosta pasivno primali napade došljaka te su im sličili na drveće pa se čak i danas pod hekalima gusto naseljena područja nazivaju šumama. S biljkama su imali sličnosti jer su proizvodili sami razne tvari korisne i vrijedne ostalim živim bićima, napose hekalskom životnom carstvu. Time su se razlikovali od neproizvodnog carstva životinja na Puri. Hekali su ipak daleko od puranske skupine ili carstva zvane biljkama jer su vrlo pokretni. Usporedbama u kojima se nalaze razlike i sličnosti omiljena je zabava paurske nacije od kada znaju za ovu zemlju. Neki su odustali od toga primamljivog i izazovnog posla: hekali i ljudi uz ljudima slične vrste, razredi, redovi ili carstva jako se razlikuju, uz začuđujuće sličnosti koje se lako mogu naći.

Ljudske zajednice su naprema Hekallandu mikroskopske veličine. Područja lišaja, zvana mora, daleko su veće. Veliki lišajevi kriju i nešto drugih vrsta, ali zbog zahtjevnih uvjeta i nemoguće klime malo je naseljenih jedinki. I njihova staništa nisu, u usporedbi s hekalskim, posebno velika.

Pri prvim naseljavanjima, to je bilo u dobi Lyudeta, naseljenici su se slabije zadržavali na jednom mjestu, a bilo ih je malo zainteresiranih za dulji

ostanak. Tipično puranske vrste naseljavale su neka područja nehوتيčno. Samo su žilavije životinje i biljke preživljavale okolo ljudskih naselja, Većina ih je izumrla. Lišajevi su, suprotno tome, proširili se narastavši čak do veličine glavice kupusa. U nekim razdobljima mora dostižu površinu od dvanaest posto Hekadije. Kako su ovdje voda, svjetlost i biljkama potrebiti minerali rijetka pojava, pravo je čudo njihovo preživljavanje i proširivanje. Pravila ovoga svijeta su jasna: vlaga i češća toplina hekalima ne treba. Opet s druge strane, hekali ne vole njihova mora i gdje god zauzmu površinu veću od dvije erxbe, starinci se povlače. U većini se slučajeva jako brzo vrate.

Svojim brojnošću lišajevi su uspjeli podići izgled za život. Oni su domaćini i drugim biljkama, u morima se nađe i pokoja cvjetnica; u naseobinama koje nisu nikada napuštali lišajevi su omogućili nastanak humusa debelog tri tzola.

Prvi ljudski naseljenici bili su raznih narodnosti i vjera, a među najbrojnijima su se našli preci današnjih Paura. Ti prvi ljudi u Hekallandu pronalazili su izvore kisika, ne zbog kisika, već radi kapljica vode koje su činile glavni sporedni sastojak u podzemnim jezerima kisika i na tom mjestu podizali naselja. Uglavnom su se bavili rudarstvom, za drugo još nije bilo zanimanja i mogućnosti. Kasnije se uvodi poljodjelstvo na umjetno navezenim malim vrtovima, danas zvanim baschje: naseljenici

nisu mogli živjeti samo kao uvoznici skupe hrane s Pure ili Petena VI. Urodi su bili mali pa se uzgajalo uglavnom krmno bilje za stoku koja je lutala oko rudnika i prvih raštrkanih kuća te je meso postalo najčešća hrana. Osim poljoprivrede i stočarstva, unosno je zanimanje bilo tjeranje hekala. To je vrlo teško i trošilo je ogromne sume novca jer se hekali često vraćaju svim mogućim putevima, brojni su, izdržljivi, na svome teritoriju, uporni... Povremeni došljaci su radili u rudnicima, uglavnom kontrolirajući mehaničke sustave vađenja i prerade blaga tla. Budući Pauri su se bavili proizvodnjom hrane, lovom i tjeranjem hekala - zamecima hekalarenja, trgovinom i povremenim rudarenjem. Ostavši ovdje, obasjani prokletstvima i milostima Hekaladije, obilato su koristili bogatstva kojima je njihova nova divlja domovina obdarena.

Prva prava naselja imala su dobro ograđeno crpilište vode i skladišta rude, namirnica, alata. Oko njih su građene kućice na kojima su sadene baschje, dijelom ograđen prostor za stoku. Između njih su slobodno šetali hekali. Pozorno su dijelovi naselja čišćeni od hekala na tlu i u tlu, okruženi debelim zidovima hekalima mrskih materija. U početku takve su se površine, uglavnom na kakvom zgodnom mjestu, mjerile ralima. Iz njih su narasle tri kolonijice u kojima hekali nemaju pristup.

Do deset posto populacije stoke uništavali su starinski živi oblici. Isprva se jako puno uzgajale

vrste iz reda uditzia, popularne na kultiviranom i blagom Petenu VI. Međutim, uditzie su životinje hladne krvi te traže velike skupu njegu. Preci Paura su uveli otporne i nezahtjevne vrste roda linkia. I prirodoslovni rod kojemu pripadaju ljudi srodan je njima. Vrsta laquman je poput ljudske vrlo prilagodljiva, jedu istu hranu, napose otpatke. Uostalom, laquman je prirodan izbor: od kada postoji stočarstvo, ljudi vole njegovo masno meso i dimljene šunke. Druga korisna životinja bila je konj. Prve uvezene bijahu clacmulske rase, cijele dlakom obrasle. Ker, mali spić, rijetko je držan. Tri puta manji broj nego laqumana broj je nantucha, velikih poput konja, sa strašno dugim rogovima, obraslih dlakom. Dobro čuvana životinja, samo njih tridesetak u davnoj Preteriji, bio je xtananin. S paurskog prijevod bi bio: jednonosorog. Golema je on životinja, teža od dva konja, debele dlakave kože, iz nosa joj viri rog. Dobro su se prilagodili hladnoći, čak su se više množili nego konji i posebno plodni laqumani, iako xtananini potječu iz vječno vrućih krajeva. Kao izvor mesa i kao vučna snaga koristili su ih radije nego nantuche ili konje. S vremenom su dovodili sitne glodavce kao isplativu pomoć u prehrani. Do Imixa cselan i slične životinje nisu uzgajane, premda bi jedan takav mogao riješiti probleme svih trideset obitelji prvih naseljenika Nlzčiža. Tada je bilo nemoguće, trebalo je prvo iskopati ribnjake jer jednom cselanu treba barem dva

rala ribnjaka. Domaće životinje nisu bježale u mračnu divljinu nego su se držale blizu relativno toplih i osvijetljenih skloništa u naseljima. Unačoč takvim uvjetima, dobro su se razvijale.

U svojevrsnoj pustinji oko Preterije ljudi su najčešće vidali kopljane. O njima se govorilo u množini jer se nikada nisu nalazili sami, uvijek u čoporu. Bili su jedna od najopasnijih vrsta jer su se često selili, nikada u broju manjem od deset tisuća jedinki. Kretali su se skokovito prelazeći velike udaljenosti. Dolazak bi najavljivali iz daleka, tutnjavom. Prvi ljudi koji su ih čuli, mislili su da tutnje ogromne životinje. Kako je tanka tijela, poput koplja, ovaj hekal ne udara jako od tlo, no više njih razara. Jednom je u tim počecima njihova sivo-crvena gomila preskakivala poput izbačenih strijela nizinu između Popopapuke i Kremenih planina. Prošli su skoro cijelim prostorom na kome su tada živjeli Pauri (Rakitanjica je u ono vrijeme bila područje šest naseobina koje će se tek kasnije spojiti u jednu) razarajući tlo pune dvije noći i jedan dan, skoro dva uinala. Zametke naseobina, iako su mogli, nisu razorili, tek poneki kvar na kući i malo pobijene stoke, nikakva velika šteta u usporedbi s katastrofom. Vođe još neujedinjene i nedefinirane paurске zajednice odlučile su prikloniti se vjeri. Slijedio ih je i narod uzevši u praksu vjeru prema Crkvi njihovih praotaca koju su mnogi dp tada napustili. Ovaj događaj doista sverazornih razmjera

začetak je neobične privrženosti Paura prastaraj vjeri, onda gotovo zaboravljenoj.

U malom dobu Sulye, jednom od prvih doba Lyudete, lišajevi su postali već dovoljno gusti da ugoste mnoge žive namjernike, posebno bjegunce iz raštrkanih naselja. Zadržavali su vlagu, odbijali hekale, zaštićivali mahovine i mnoštvo korova, čak i patuljasto drveće. Činili su okoliš prijateljskijim puranskom životu, stvarali prve prave kolonije u Hekadiju uvezene divljine, prostor koji Paure mrzi jednako kao i prastari svijet hekala. U okolici Preterije i Rakitanjice su se naselili štakori. To nisu puranski štakori, teški kao pola čovjeka, već patuljasti, stanu u šaku. Najviše su se zadržavali u naseljima. Baš kao ostale uvezene životinje i njima se mililo živjeti uz ljude. Protjerani su visokim tonovima pa su naselili mora. Bili su aktivni i po noći i po danu te su se namnožili uništavajući domaćine lišajeve. Hekali su jedva čekali na to ubacivši se na prazno mjesto. Rijeke štakora morale su ulaziti u naselja našto su ih ljudi istrijebili. Još jedan ljudski naraštaj su živjeli u okolici da bi izumrli uslijed teških uvjeta. Muhe, komarci, kornjaši i drugi iz mastia reda su pametniji: tijekom noći ostaju u toplim skloništima čekajući kratke dane. Čak i te vrste, inače vrlo otporne i prilagodljive, trpe zbog zahtjevnih uvjeta života te se nisu posebno rasprostranile ili namnožile.

Stoka je do duboko u suvremenost bježala izvan naselja. Takva podivljala krda hranila su se u morima tražeći toplija skloništa. Neka su začuđujuće dugo ostajala neuhvaćena i na životu. Nadaleko poznato krdo konja živjelo je u moru Srym na nllz klatlu Rakitanjici. Spiljama bogata Katancsich planina davala im je sklonište i stalni izvor vlage, uglavnom leda. Hranili su se travom koja je rasla između lišajeva, te se vremenom krdo povećalo do šezdesetak otpornih životinja. Svakog božića imali su do pet novih prinova. Bilo ih je teško uhvatiti jer su koristili bivše hekalske podzemne prolaze u planini i nizinama. Bili su toliko izdržljivi da ih je svaka kolonija u Rakitanjici masovno lovila. Uvijek ih je krdo prevarilo, a lovci su ih gledali kao u samu zoru odlaze u trku po rubu Katancsicha. Crne i riđe duge dlake obasjavali su milni i topli zraci. Ako se Rakitanjica čega ponosila, bili su njezini divlji konji. Po noći su znali ući tihu u naselja, najesti se i oploditi kobile. Vlasnici su smatrali ovo velikom srećom, potomci su bili najplemenitija pasmina. Naposljetku su svi konji u Neteotlu postali potomci te rase. Do doba Xanyu u Lyudeti više ih nisu proganjali: mogli su slobodno ući u naselje, ali i dalje krišom. Konji Paurima nisu vjerovali. Danas ih više nema: izgorjeli su u jednom od velikih tarabljenja, pri kraju Lyudete.

Ufo je prevrtao tlovide načinjene od papira, na stari način dakle, i marljivo bilježio pravac kojim je brod plovio: Nije mala đala voditi ovakav stroj po prostranstvu bez ljudi, kakav je upravo Hekalland. Gledao je kroz pendyer van i osjećao kako grabe bije - upravo je upisao dvjesto prvi bij. Blizu su Oxeškoj dolini, lijepoj hekalskoj prašumi prstenasto okruženoj uzvisinama od kojih je najviša Popopapuka. Kotlina se mogla dobro vidjeti: gotovo je sva kabina bila izgrađena od tankih metalnih zidova, nalikovavši više kakvoj staklenoj dvorani za koncerte, poput Witze u naselju Tutumatz ili akustične Ije-te u Kului. Ufo je gledao doduše kroz mali otvor jer se zbog svake sigurnosti spuštaju neprozirni i tvrdi kapci preko stijenki. Isto je činio i ostatak posade rutinski prateći svoje instrumente. Pred njima su stajale stotine cijevi i desetine tipaka koje su već davno postale raritet, vjerojatno već pri prvom naseljavanju predaka Paura na ove prostore. Njihovi su potomci pravi majstori u održavanju starih strojeva i prilagođavanju novome. Svaki će se strojar prije ponositi na predugim prilagođavanjem starog motora negoli nabavi novih rješenja u Ecomu.

«Ti ćeš biti samo ovu vožnju s nama?», pitao je Sam već znajući odgovor.

«Vjerojatno. Imam i posla oko kuće.»

«To je rekao i naš bivši navigator. Ljudi ne razumiju da trebamo toliko radne snage jer privreda u

Preteriji raste. U Ecomu već nije tako, ali kod nas treba posla.», doda Sam.

«Vi ste problem.», ukori Ufa Martin. »Radite onako kako su zabušavali naši stari, kada želite i nikada za stalno. Svi bi htjeli biti neki vlasnici i gospodari. Imamo stručnjake, a oni obrađuju svoja imanja odlazeći povremeno na rad.»

«To je ono što naš narod čini drugačijim od Peellaca. Ne želiš valjda da postanemo kao oni?», branio se Ufo.

«Vi poluuposlenici ste preskupi.», zaključio Sam.

«Zar ne smijem imati slobodnu volju raditi što hoću? Imam dosta imanja u vlasništvu. Ja barem radim, koliko mojih, vaših vršnjaka živi samo od rente na rudnike. Nisam stekao koliko vi, ali... ne lomim se od posla. Ako mislite uposliti nekog od Paura pa da zaradujete na njegovu radu, teško će ići.»

«Tog na Peellu ne bi bilo. Koga smo uposlili, šuti.», reče Martin Samu.

Obje strane u dijalogu su zašutjele. I bolje je tako, načeli su temu koja dijeli Preteriju. Privreda u Neteotlu temelji se na malim obiteljskim tvrtkama u kojima rade ukućani, uz moguće dva ili tri radnika. Za malu zemlju kakav je Neteotleški Savez to je dovoljno i ne čudi činjenica da je najveća tvrtka u zemlji tvornica stočne hrane u Preteriji. Njezin vlasnik s petnaestak najamnika na Peellu bi bio tek sitniji poduzetnik, ovdje je jedan od najvećih vlasnika u državi. Svi su najamnici zadržavali pravo

otići kada žele ili ih zove posao u kući. Tehnike ima malo i nerado se ulazi u njezino povećavanje jer ju okrutni Hekalland svojom hladnoćom, kiselinama, vjetrovima, teškom prohodnošću, previše mekim tlom i drugim čini neprikladnom. Socijalni minimum je riješen zakonom koji svakoj obitelji jamči nekoliko rudnika koji se nisu mogli prodati ili na bilo koji drugi način otuditi iz vlasništva čime je siromaštvo gotovo iskorijenjeno. Time zapravo svi Pauri kao temeljno zanimanje imaju vlasništvo nad tlom Hekadije te se bave rentijerstvom, ukoliko je život od rente zanimanje. Zabitost Hekaladije i riješenost Paura da iz nje istjeraju svakog tuđinca, napose mogućeg vlasnika rudnika ili hekalara, otvarale su neslućene mogućnosti ostvarivanja poslova za relativno malen broj ljudi. Visoki standard, međutim, ne znači visoku produktivnost. Osim preskupe radne snage, vječna opasnost od brojnijeg i siromašnijeg Peella povećava troškove obrane u kojima sudjeluju svi, napose oni najbogatiji. Udaljenost od središta Ecoma, glavnog uvoznika ruda i druge neteotleške robe, nadalje smanjuje cijenu. U ovakvim uvjetima skupina poduzetnika, zvana Mate po svojem vođi Mati Domnasu, namjerava u Preteriji izmijeniti situaciju u korist pristupačnije radne snage. Mate su iznašle da jedino uvoz radne snage može povećati privredni rast, unatoč starim zakonima koji upravo to priječe. Naprema njima su stali obiteljski vlasnici poput Ufa, koji sačinjavaju razni profili, od kojih su najbrojniji

svećenici, pravnici, inteligencija, osiromašeni dijelovi društva, hekalari i ostali rentijeri.

Ufo pogleda kroz mali otvor na kupoli. Naslućivao je blage padine Popopapuke obrasle tlapakoyem, tlom od hekala. Samo je vrh oštrim hrptom bio gol. Nekada, dok još hekala nije bilo, Popopapuka je bila oštra i gola, puno viša nego danas. Ufo je izgledao malešan naspram dijela kotline zahvaćene otvorom u oklopu. Širio se polukružno zahvaćajući velik prostor. Negdje pri sredini spuštala se posebno ublažena padina, izravnana velikom snagom. Pri vrhu je niža, u dolini široka poput polovice planine. To je put vode iz izvora kisika u unutrašnjosti. Obično iz tla ne izlazi, ali kada izlazi, ima ga u malim količinama. U cijeloj ogromnoj Hekadiji eruptivnih izvora ima tek ispod stotinu. Ponekad se erupcija poklopi s danom te dodatno ugrijana i zapjenjena para prelazi u novo agregatno stanje te se kao voda sjuri u dolinu. Načini u trenu jezero koje brzo nestane upijeno u suho tlo. Ostala pometena padina biva svakim putem niža od razine okolnog tla za dvadeset i pet visina i neobičnog oblika tlapakoya. Površina je Ufa najviše podsjećala na nešto ukusno. Brežuljci i udoline pojavljivale su se na svakom koraku, najčešće vrlo male. Rupičastost se pojavljivala u pravilnim razmacima po stijenu i tlu na taj način sličnom rupičastom siru. Tisuće malih sireva rasprostrlo se po cijelom prostoru od izvora do kotline čineći ga zapravo velikom mliječnom jestvinom. Rupice su toliko

sitne i fine da se kamenje uzima za struganje tvrdih peta i stopala. Osim vode iz dubine izlaze kisik i tvari koje nagrízaju kamenje čineći ga tako dobro rupičastim. Ufov tata Tamo je donio jednu rupu u kamenu da na Križevima imaju umivaonik.

Kako hekalima ne odgovara tlo ove vrste, rijetko nastavaju povremeni vodeni put ostavljajući srebrnastu boju stijena da se ističe u hekalskim bojama okoliša. Zagasito siva boja, u ljubičastim preljevima mjestimično, teturala se lijeno po cijeloj strani kotline uz Popopapuku. To su bili tzolcini, visoki hekali iz planinama okruženih nizina, s organima čuvstava sličnih usnama. Pretraživali su tlo kada bi osjetili glad.

Spoj između Popopapuke i planine Cerqy bilo je prilično nisko sedlo. Iznad njega se prolazi na putu prema odredištu tzepelicha. Desno od njega, Ufo nije mogao vidjeti, prirodnjak bi našao tonalpohuale, camaae, chcanhisoe, macealle, aocamatije, quatite, wuije i divlje nabsine, barem se njihova nazočnost mogla naslutiti s visine. Svakako ih Ufo nije mogao vidjeti zbog mraka, samo je neke naslutio. Zapravo je samo trak snažnog svjetla s otvora kabine tzepelicha na tlo četiri coala ispod podsjećao na izgleda kotline. Bez toga bi mogao mašti pustiti na volju zamišljajući da se nalazi u ogromnoj nizini ili u utrobi Hekadije.

Ako spuste tzepelich za pola postignute visine niže, osjetili bi slabe zračne struje. Malo iznad površine

bijesni prava mala oluja. Nalaze se iznad prolaznog područja prilično velike skupine aocamatija. Ispuštaju zrak iz svojih tijela gotovo cijelo vrijeme tako da kotlinom odzvanja njihova nazočnost. Kada udišu potpuno su spljošteni, na visinu čovjeka. Izgledaju tada poput velikih pogača išaranih kamenim ukrasima i raznobojnim točkama. Ispuste zrak izvukavši sebe u pravcu neba. Na sredini tijela imaju oveću rupu na koju izdišu, te dvije ili pet udisnica po strani. Svaki izdisaj ih izduži više od šest visina u vis, s tim da pola od toga skače od tla. Ova im prilagodba služi kako ljudima služe noge, odnosi ih na nekoliko duljina svoga tijela prema naprijed. Mogu se tako kretati gotovo jednako brzo koliko čovjek trči.

Na tijelu su im živjeli manji wui, raznobojne točkice čekinjastog oblika. Dobro su podnosili čestu trešnju koristeći aocamatije za prijevoz. Bili su meta podmuklih napada divljih nabsina. Skidali su ih velikom vještinom i brzinom da bi onda nestajali u tlu kopajući nove ili se povlačeći starim prolazima.

Ufo opet pogleda kroz mali otvor na kupoli. Zabijelilo se po površini crne noći. Do sada je gledao samo mrkli mrak kako protiče pred očima, sada bijele točkice bojaju mjesto između pengyera i tmine. Vozile su se, ponirale zapravo, po zraku i pravile spiralne figure. Zaista su izgledale nemirno. Oči su plesale gledajući ljepotu, baš zbog množine točkica. Naoko mirne, spuštale su se na traku svijetla iz

tzepelicha poput sporih trkača dolazećih s neba. Ufo pogleda bolje: bio je to snijeg. Bijele pahulje su se jasno vidjele u tami noći, lepršave i malene, gotovo mliječne. Zagledao se u taj snjegopad i uživao. Redale su se i redale, tako spuštale da su raznježivale Ufa.

«Vidiš li, Sam? Pada snijeg.»

«Što kažeš? Snijeg?», pogleda Sam otvarajući svoj pengyer. Zaista, bijele točkice su padale.

«Puno je vremena prošlo...», reče Ufo sa suzama u očima. »Još sam bio dijete.»

«Bome, od mojeg sitetla nije bilo snijega.»

Promatrali su okolicu, sva je bijela. Pod brašnastim pokrivačem vidjeli su se brežuljci koji će za kratko vrijeme postati zid visoke planine pa zatim opet prerasti u ravnicu. Ufo je izgledao hipnotiziran kao nitko. Sam je shvatio što Ufu znači gledanje snijega te spustio dirižabl bliže tlu, na dvije visine aocamatija. Metalni oklop se podigao pa je gotovo cijelu kotlinu osvijetlio.

Sam pogleda u Martinovu pravcu. Pogleda bolje čovjeka kojega može sada vidjeti samo s leđa, drugog pilota ove letjelice. U dva koraka se našao pored, bilo je i za očekivati: Martin je zaspao. Sam zna prevariti čak i na putu.

«Probudi ga, neka uživa s nama.», predloži Ufo sretno.

Sam prošapta nešto te probudi suvozača. Pokazao mu je van. Zatim se vratio na svoje mjesto. Vidjelo se

odmah koliko se Sam veseli i koliko je Martin ravnodušan. Ufo pogleda na njega u trenutku kada je podigao brod u visinu. Prva stvar koju je učinio nakon buđenja!

«Spusti ga. Ne uzimaj mi snijeg.», reče Ufo.

Martin uzvрати pogled. Očevidno je namjeravao napakostiti Samu, na Ufa je zaboravio. Spusti pogleda na instrumente te se tzepeleich nađe u položaju od maloprije. Pahulje su i dalje plesale, sada su dolazile sa svih strana, a ne samo s neba. Pogledali su dolje osvijetljeno tlo. Gotovo se cijeli kraj vidio kao da je dan.

Našli su se pored obronka brdašca punog oblika sličnih širokim sabljama. Lijevo, u nižem predjelu, bili su aocamati. Zauzimali su cijeli vidni prostor s te strane. Uglavnom su mirovali, tek se poneki podizao izdišući. Velikom snagom se podizao u treptaju oka odskočivši i pomaknuvši se kao da lebdi. U hipu se smanjio na prvotnu veličinu dok su se resice po tijelu smirivale od treskanja. Okupljali su se uvijek u velikim skupinama. Ufo ih je često promatrao, zna da su bučni. Dok ih je gledao, osjećao je njihov užitak pri izdisanju. Ukoliko može na taj način razumijevati hekale.

Nabsini su pružali repove visoko iznad mirnih aocamatija. Micali su ih, dakle osjećaju (neznalice bi rekle: promatraju) okolinu. Dobro su skrili tijela u tlu, tako da se nisu vidjeli njihovi lijepo razvijeni udovi (ili što je to već). Često su

podsjekali na završetke ruka u ljudi pa su ih Pauri nazivali tako, dakle šake.

Na kosi uzvisine pahulje su padale po camaaeima. Oni baš i nisu izgledali poput starih sablji, kako su ih predočavali drugi hekalari, koliko su Ufa podsjetile na pijevca i događaj iz djetinjstva. Kod rodbine u Nlzčižu (tada je Ufo bio samo upola teži od pernate grdosije), upao u blato. Samo su mu se krila vidjela iz gliba. Tako su izgledali Ufu camaaei, cijeli prostor ispunjen krilima. Oni dakako nisu letjeli, još manje bili obrasli perjem. Obično pužu pod tlo.

Bezazlene pahulje gotovo su prekrile prave stanovnike brda. Crno obojani tonalpohuali su se rijetko i sporo selili. Prekrivali su površine druželjubivo s ostalim hekalima. Ufo se ponekad igrao iskopavajući ih. Tonalpohuali stvaraju debele naslage oko sebe, one se potom okamenjuju i postaju dio tla. U praksi to čine ispod tijela i iznad, dok se sa strana dodiruju jedan s drugim čineći na prvi pogled jedan organizam, površine i do tri Preterije. Negdje se pojave pukotine pa ih se može razbiti i koristiti kao kamen. To je često učinio Ufo: držao je tolapohualija. Cvrčao je na šaci, sličan pokretnim klikerima između dva kamena. Ti kameni dijelovi isprva su živi i dio tijela, a u kratko se vrijeme fosiliziraju. Time stvaraju čvrsti i teško uništiv prirodni oklop.

Bjelilo je gotovo prekrilo tlo. Snijeg je i dalje padao, nemiran iznad aocamatija. Za divljenje je bila njihova sposobnost podizanja pri izdisanju. Kolikoa

snaga se krije u tom tijelu često je pitanje u Neteotlu.

Snijeg fascinira samom pojavom. Padavine su jako rijetke. Snijeg je još rjeđi, gotovo cijeli život prođe da ga se pronađe. Ufo je bio na mnogim mjestima doživjevši svakojake atmosferalije: snijeg je doživio sada i kada je bio dijete. Zapravo ga je podsjećao na pokojnog oca. Pao je tu zoru, a sljedeću noć je Tamo umro. Ufo, sestra Falmar i braća Šim i Maco ostali su siročad.

Sam je izvukao negdje u gornjem spremištu neke tablete, uzeo jednu i spustio se dolje. Ufo ga nije ni primijetio.

«Evo, gutaj.», posavjetova Martinu.

Bila je to mala tabletica, još jedan od relikata koje možete naći u Neteotlu. Obično

se koriste kožne kreme, zvane auet (nije domaća riječ), ili valovi arjidoni koji djeluju na mozak i živčani sustav. Obično se lijekovi danas ne gutaju.

Martin je progutao, pogledao Sama u nadi da mu nije nešto drugo dao pa osjetio neki nemir u trbuhu. Uskoro se taj nemir probijao kroz jednjak, kroz grlo, i bivao sve veći i veći, poput kakvog narastajućeg pritiska. Naposljetku je osjetio bubnjanje u glavi, pritisak u ustima i ušima. Zatim je sve prestalo.

«To je drijemna tableta?», upita Martin.

Drijemna tableta u ovom se tzepelichu uporabljala dok je tu kormanirao Jozeta Markov, pilot koji je često znao zaspati. To se ponekad dogodi svakom Pauru, ali

je kod Jozete ovakvo što prelazilo u bolest. Tabletica je dobro razbudila Martinovu uspavanost. Sjećao se oca. Davno je svanuo dan, oni su stajali ispred kuće, bilo je prvo prilično toplo, zatim su zapuhali vjetrovi. Stigli su oblaci, prilično gusti oblaci, ispustili pahulje te zabijelili cijelo nebo. Vidio se vrh Zatzte u bjelini. Otac ga je podučio da su to guske (to-k'a) bijele boje što ih dobri Bogo šalje. Svidjelo mu se gledati u pahulje, vidjelo se koliko je zaljubljen u nebeske bjeline. Spokojno su padale, ponekada plešući nemarno po zraku, prije svoga pada. Tame se sjeća samo kao visokog čovjeka, dosta sličnog Ufu u ovim godinama. Znao ga je kao beskrajno snažna zaštitnika kakvim je i ostao u sjećanju.

Ufo je uzeo tlovide označavajući kretanje. Obavijestio je Sama o tome:

«Pravac je u redu, idemo ka svojem cilju, posve sigurno i točno.»

Otac je pričao kako mu je žao što je mama Kataka umrla pa nije doživjela padanje snijega. Boljelo je njih obojicu, tek su majku nedavno pokopali. Umrla je od k'aba, raka kože koji se proširio na želudac. Kada majka umre djeci, zasigurno nije lako, i danas ju oplakuju. Mati se dugo topila pred njima, koža joj se prvo naborala, zatim povećavala metastazama sličecih najviše od svega dječjoj glavi. Vozili su ju u Rakitanjicu na liječenje. Nije se vratila živa u Preteriju.

Unatoč tome, radovali su se snijegu osvijetljenom mladim zracima. Osjetila se još pomalo zima, sada daleko manja nego po noći. Vijugao je snijeg po zraku i zapuhivao njih dvojicu. Ponekada bi snijeg u većim količnima udario sa strane. Čak je izmamio smijeh oca i sina. Kada su se nagledali, zora je prestajala, snijeg napadao dosta visok. Tamo je uzeo u ruke dio nanosa, napravio kuglu i gađao sina. Svi ostali su izašli iz kuće i grudali se. Ufo se smijao tada, smije se i sada. Za njega Kataka i Tamo nisu umrli. Sedlo kojega trebaju prijeći lagano se približilo. Preko njega su iz doline Oxeg izlazili aocamatiji. Osjetila se toplina iz njih čak i preko prozirnih stijenki. Oni održavaju unutarnju vatru u sebi. Jako su topli u svako doba.

Prošlo je mnogo vremena od tada. Prešli su male planine i vozili se po nizini. Zatim su ušli u područje blagih planina Demo i popeli se na demovsku visoravan. Spavali više puta, petnaestak puta jeli, ponešto razgovarali. Povovno su vozili po nizini. Ušli su u pojas zore, dan je vjerojatno pri kraju visoravni. Nisu se brijali, tako da su bradama mogli izgubiti trag na bilo čemu što dodirnu. Ufo je gledao dolje i upitao:

«Sam, je si li vidio tlo pod nama?»

«Nisam, za razliku od tebe, ja radim.», zajedljiv je bio naš ljubezni Sam.

«Nisi, nisi. Da si radio, gledao bi dolje i vidio što ima.», smijao se Ufo zadovoljno.»Nešto nam dolje obećaje zaradu.»

Sam se bolje okrenuo Ufu, očekujući u licu hekalara odgovor. Ufo je lovac i zna zemlju bolje od njih dvojice, brodara. Ufo zna kako zaraditi u Hekallandu. Sam shvati da je to najbolji put da nešto zaradi. Sada treba pažljivo ispitati što to Ufo krije. Želio je iskoristiti situaciju na najbolji način.

«Što si to, Ufo, vidio?», upita, naivno, Ufa. Ufo se također načini naivnim i nezanimljivo pogleda u svoj radni stol.

«Ne znam.. brod vozi dalje i nemamo prava stajati. Ja ću već sam poslije doći po to.»

«Nemoj, Ufo, tako govoriti. Mi ti moramo pomoći, prijatelj si nam, zar nisi i rođak?», ubaci se Martin žustro. Da je Ufo rekao jednostavno da stanu, ne bi poslušali . Stići na vrijeme nije neki zakon, to i neuki znaju, nitko dolaske ne određuje vremenski. Obojici manje znači što će zaraditi, važnije je sudjelovati u podijeli jer pustiti Ufa pri bogaćenju daleko je teža pomisao od one da izgube zaradu zaustavljajući tzepelech i time dovedu u opasnost tovar. Martin je zaključio, baš kao i Sam, da će podjela u najlošijem slučaju ići na tri dijela. Ako Ufo ode sam, sve će biti njegovo. Zašto bi bilo?

«Ne smije vam posao propasti.», zabrinuo se Ufo.

«Neka, neka, neka, reci samo što ima dolje.», upozori Sam planuvši kao hekal pri tarabljenju.

«Ništa naručito.»

«Reci, samo reci.», zamoli i Martin dok je Sam promatrao nejasne obrise polumračne zemlje.

«Nije ozbiljan posao...», šapnu on. »Možda 250 škua, mogu i sam.. Ili 300.», upozori ih Ufo prepun ironije. Pohlepa slušatelja je narasla na ovo. Za toliko novca može se živjeti nekoliko božića ili kupiti četiri ili možda pet najboljih konja ili dograditi kuća. Koliko je to novaca, kolika zarada!

«Ukoliko se ne šališ, nisam protiv da se spustiš dolje. Mislim da se i Martin slaže...», reče Sam.

«Ako je 300 škua, odmah tebi ide osamdeset...», nadoveže se Martin.

«Moramo pokriti naše troškove...», pravdao se Sam.

Ufo odbi:

«Ane, ne mogu vam to učiniti. Izgubit ćete ime. Radije nećemo ništa.»

«Dobro,», reče Martin, »neka tvrtka nešto izgubi...»

«Da..», utren se složi Sam.

«Može, stotinu meni, dakle dijelimo na tri dijela.», složi se Ufo.

«Ne, ne.», reče Sam.

«Previše.», reče Martin.

«Čak i kada su zlatani u pitanju?»

«Zlatani?»

«Zlato je u pitanju.», potvrdi Ufo. «U Nlžčižu više vrijedi nego kod nas.»

Sam i Martin se pogledaju i slože sa ovom ponudom.

«Sam, upri brod na ono krdo kopljana desno. Stat ćemo na rub. Tamo silazim.»

Polako je Ufo njušio mirise svojih suputnika. Bili su ugodni, zadovoljni ovim poslom, iako nisu pokazivali. Nisu se mogli žaliti na nepovoljno cjenkanje: oni znaju kada mogu ući u posao i kako.

IV. Hekalland

U početku su paurske kuće bile prilično male i vrlo zgusnute funkcionalnosti. Najčešće materijal su činili fosilizirani dijelovi živih hekala, bića slična tonalpohualijima. Sastojale su se od obično tri prostorije, često dvije kao skladište i jedna kao boravište. Na vrhu su ostavljali alat i potrepštine koje su se mogle održati vani. Vješali su alat i na zidove, iznutra i izvana. Kuće su podizali na stupovima do visine čovjeka, tada se još dubina tla nije dirala. Zidovi su bili iroki, dvostruki da bi bolje izolirali. Iako u osnovi pravokutna, paurska

kuća je pokazivala razne okrugle izbočine. Iznutra su to bili malešni ormarići, zapravo dio zida izbočen prema van, obično su gradili na visini ruke. Gledano iznutra, zid je bio ispunjen ostrim, tupim, uvoznim i domaćim, uglavnom obješenim o čavao, alatima između kojim su se načičkale najrazličitije udubine ispunjenje potrebnim. Unutrašnjost je odavala tjesnoću.

Od ranog Lyudete kuće su se gradile prilično široko i prostrano. Tada su novoobogaćeni Pauri oko kuća dodavali pomoćne zgrade. Danas je pravilo da dodatni objekti zauzimaju tri puta veću površinu od kuće. To je dijelom stoga što se stvari više ne drže u središnjem skladištu, onom uglavnom okolo crpilišta vode.

Danas i najbogatija obitelj ne posjeduje više od tri imanja. Razlog je skučenosti skupoća zemljišta jer Pauri žele živjeti samo i isključivo na području očišćenom od hekala, koje nazivaju Neteotl. Njih je teško istjerati, često se vraćaju na stara mjesta bacajući uložena sredstva u vjetar. Zato je najskuplje dobiti novi prostor, tim prije jer taj prostor treba u veliki dubinu i visinu ograditi zidom kojemu je najčešći sastojak krom, a njega nema u velikim količinama. Kako su vremena nestabilna, Neteotl ulaže najviše u obranu te za širenje ostaje malo novca. Zato je obiteljsko imanje skoro nemoguće prodati; ono nosi osam do deset rudnika koji opet

božićno nose prihod u vrijednosti stambenog zemljišta površine jednog jutra u nekom velegradu Pure.

Skučenost Neteotla i širina Hekaladije suprotnosti su koje Pauri moraju poštivati. Za najobičnije životne potrebe, poput vode i zemljišta, primorani su trošiti nevidene svote novca, dok su im najrjeđe rude svakodnevice.

Pauri su prvenstveno marljivi pri skupljanju potrepština. Bili rezervni dijelovi, alati, strojevi, dragocjenosti, ukrasi, uspomene, stlačeni kisik ili plemeniti plinovi, oprema za hekalarenje, optika, namještaj i bezbroj toga, Paur će ih čuvati ukoliko ih je naslijedio, kupovati za potomstvo: veze s vanjskim svijetom labave su i lako se prekidaju. U tim trenutcima treba imati što više u kući korisnog materijala. Zato se i kuće grade okružene ganykovima, pomoćnim gospodarskim zgradama i skladištima povezanim međusobno i s kućom prolazima ispod tla. Danas se smatra lošim ostaviti u kući dio te zalihe te se sve drži u ganyku. I kuća i ganykovi se ukopavaju u tlo, tako da im samo vrhovi strše iznad površine. Oni se grade uokolo kuće, bilo u križ, u zvijezdu, u klin, u labirint.. Prostor između prekriva se pletenim uvelim granjem koje se pojačava ake'om, materijalom sličnom vosku. Tako uređen međuprostor dobro čuva toplinu, a osvjetljava se umjetno. Ovdje se sadi povrće, začini i voće. Rochterovi drže jabuke i kruške, posadene još dok je Tamo bio mlad.

Običaj je da svaka obitelj sama skrbi za hranu. Za to imaju mogućnosti oko kuće ili na općem zemljištu na nllz urgeru Preterije, u Zikatu. Tamo svaka obitelj na malom prostoru ima njivu koju sije tri ili čak pet puta na božić. Ufo skupo plaća nadničara da pomogne Ani pri tome. Ona pak sama skrbi za devet i više laqumana i šest kratkorogih nantucha. Stočna hrana je pristupačna, pravi se od minerala i nešto malo lišaja. Pauri i dalje najviše jedu meso, zatim žitarice te obvezno vitaminsku hranu te mliječne proizvode. Trenutno su odnosi s ostatkom države stabilni pa se široko koristi uvozna hrana. Izuzev Ufa i njemu slične, Pauri su marljivi poljoprivrednici. Stopa iskoristivosti tla najviša je u Ecomu. Oni su posebno ponosni na to: glad nikada nije pogodila Neteotl, premda je nedostatak svih mogućih uvjeta proizvodnje hrane tjerao na to. U tajnim skloništima diljem Hekaladije spremaju se viškovi hrane koji površinom zauzimaju tri Rakitanjice.

U središtu naselja, oko vodocrpilišta, bivših upravnih zgrada Ecoma, zračne luke i pošte, nalaze se velike kuće bivših rodova. Stariji Pauri, neki skoro do prije sedam naraštaja, živjeli su zajedno. U vlasništvu velike obitelji bila su skladišta, obrt i domaća industrija, bascchje i xtale dok su na rubovima otimanim od hekala gradili male kućice - stanove. Stanovi su obično bili na obradivom zemljištu i tamo su odlazile mlađe obitelji. Teško

radeći, ali bivajući slobodne stege velike obitelji, takve su se zajednice (otac, majka i potomci) postupno osamostaljivale. Napokon su se velike obitelji raspale, iako zakonski zajednička imovina još nije podijeljena nego je svi koriste prema unutarobiteljskom dogovoru.

Tradicija je ostavila naviku da se ispred kuće drži izdržljivo cvijeće i posuda s vodom. Voda u njoj gotovo je uvijek zaleđena. Nekada domaćice iznose iz skladišta zatvorene posude sa život, otvaraju poklopce i živa se leđi. To su još uvijek temperature na kojima se može raditi. Međutim, nekada studen poput ledene šape raspali po tlu. Tada je najbolje biti u Neteotlu skriven između čvrstih zidova kuća. Temperatura toliko padne da se zrak na nekoliko visina od tla bijeli polako se pretvarajući u tekući kisik koji poput krupne kiše pada na zemlju ili tlo pretvarajući se u potočić. Ništa osim skrivanja u tlo ili između hekala, ne pomaže ljudima izvan toplih domova. Gotovo trenutno se zalede tjelesni sokovi, tkivo puca od hladnoće, zglobovi se koče. Toplane u naseljima povećavaju rad, kuće, staje i gospodarski objekti hermetički se zatvaraju intenzivno grijući. Sav trud obično održava prostorije prohladnima, ponekad mlakima sve do zatopljenja koje mogu čekati kinima.

Nitko im nije priznavao, ali biti hekalar povlašteno je zanimanje. Ukoliko ništa drugo, pruža mogućnost za

bijegom iz uobičajeno dosadnih kolonijica u kojima su većina mjesta vidi do zrelosti, a većina zabava kuša i ranije. To je i opasan posao jer od deset hekalara dva pogibaju. Smrtnost i nezainteresiranost velikog dijela stanovništva učinili su ih traženima i shodno tome skupo plaćenima. Svakome je hekalarenje potencijalni dopunski izvor prihoda, ali samo rijetki uspijevaju, jer ovaj posao nije za svakoga, jako iscrpljuje i traži velike napore.

Hekalar uživa ugled u naseljima. Velika većina njih nakon bavljenja svojim poslom radi ugodnije poslove u istraživačkim središtima, podučava djecu i mladež vještinama preživljavanja, gradi političku karijeru, obavlja policijske dužnosti... Pravila ceha omogućava im dosta sloboda u odnosu na ostale Paure, što u okolici koja je navikla da se zajednici polažu računi i u kojoj svatko zabada nos u tuđe poslove znači veliko olakšanje.

Kako je malo rudara, tako je malo djece Neteotla koji poznaju okoliš. Većinom se vežu za svoje male zemljice okružene Hekallandom ne odlazeći dalje. Svaki deseti pozna Hekadiju u toj mjeri da može u njoj preživjeti, četiri ih puta više nikada nisu nogom kročili iz svoje kolonijice.

Tzepelich se u potrazi za zlatom već nalazio iznad nove nizine koja je cijelu sebe prostirala do crte horizonta. Iza njih su stajala brdašca daleko ispred ogromne planine. Vidjelo se u daljini jutro kao

svjetlosni krug na obzoru. Svijetlo Sunašca je dopiralo i do njih: bio je sumrak u području njihova leta.

Ufo se upravo spremio za izlazak van. Zaštitna odjeća pravljena od jezgre qvoarqa, neupadljivo siva i topla, ruksak s mnoštvom džepova i lovačkim priborom, nož-otvarač za zlatane i mala kubura, zlu ne trebalo. Ufo je žalio što nije ponio sa sobom svoj mali motorčić kojega bi vezao oko pasa, a ovaj bi ga nosio iznad hekala, štedeći tako vrijeme.

Sam je Ufu navlačio rukavice na šake, Martin mu je stavljao masku, zlu ne trebalo. Tako zamaskiran Ufo samo mahnu da je spreman. Martin i Ufo krenuše do vrata.

«Spusti se na osam visina.», viknu Sam. «Mirujemo.»

Ufo samo klimnu, a Martin mu viknu:

«Temperatura normalna?»

«Ne moraš vikati. Čujem preko ovoga.», odgovori mu Ufo preko maske. «Otvaraj.»

Martin uze gautz, debeli zasun. Vrata se uz tresak otvore i hladnoća ude. Martin se dobro protresao, ali ništa zato. Dvjesto pedeset mudza još uvijek nije sto ili pedeset, kako zna biti vani. Tada bi se i Martin morao dobro obući kako ga hladni val ne bi na mjestu ubio.

«Hladno, a?», upita Ufo.

«Spuštaj se, spuštaj se.», naredi Martin. Iako cijeli njihov narod izdržava velike hladnoće, Martinu nije bilo volja pustiti hladnoću da vlada oko njega.

Ufo se spuštao po ljestvama. Gledao je dolje: stare dobre rupe od zlatana, sada prekrivene snijegom. Osjetio se blaženo kada je opet stao na zemlju Hekallanda. Snijeg je tako divno zaškripao. Bit će daleko lakše hodati po terenu koji su zlatani raščistili. Bilo je tako divno opet hodati na starom tlu, daleko bolje nego sjediti za kartama.

»Mogu li zatvoriti?«, viknu Martin s visine.

Ufo skine masku. Hladan ga je zrak dražio i veselio. «Vas dvojica se dogovorite tko će se spustiti do mene. Za četvrt doba jedan neka krene. Kopljani su sada tamo desno, naprijed je jezero. Idem pogledati ima li ih uz vodu.»

«Slušam.», reče Martin kao da je u gardi.

Ufo je ostao sam sa svojim Hekallandom. Sretan što ne mora nositi masku, nosnica punih škrtih mirisa, osjetio je sreću. Sam ga prati u stopu sa svojim tzepelichem. Osjetio je da oni gore podižu pokrivače s kupole komandog mosta. Sada su ostali prozirni zidovi prošarani tek ponekom prugom tvrde plastike s Pure 2, tako da je pomalo izgledao kao krletka. Ufo je bio zadovoljan time: bit će osvijetljen cio njegov put. Dobro je njušio zlatane, oni mirišu po živi. Maska mu je baš zbog toga privezana na grudi: živina isparenja nisu bezazlena.

Pješice je stigao do zlatana. Bili su mirni ne osjetivši nazočnost lovca, niti bivajući blizu svijetlosti, mirno su čekali novu Sunašcevu zraku,

makar bila za nekoliko uinala. Mnogi su hekali ljudi za svjetlošću, premda im uglavnom nije potrebita.

Lovac Ufo - sada je on u svom elementu - mahnu rođaku neka smanji svjetlo, moglo bi uplašiti zlatane i natjerati ih na stampedo k tzepelichu. Sam spusti žaluzine.

Koliko još?, znakovima nijemo upita Sam spreman spustiti pomagača.

Još malo, mahao je rukom Ufo, treba čekati. Nije na odmet napomenuti da Pauri od malena uče jezik gluhonijemih kako bi mogli razgovarati s njima. Ovako znanje dobro dolazi i sada.

Popeo se na brežuljak. Eh, tu je i jezero. Sada malo sušnije, ali u načelu mokro. Led ga je pokrивao cijelog, osim na manjim rupama koje su izbacivale magle kisika. Ovo mjesto se veže direktno za vrele stijene iz podzemlja, voda je u ovom jezeru vrlo topla i obilna, čak ugošćava i neke hekale, što je kod njih rijetkost - voda i toplina nisu omiljena im staništa. Jezero dotječe, čini se, ravno iz srca podzemlja.

Zlatani su ležali mirni, i više nego je trebalo. Oni vole Sunašce i stalno idu za njim. Ovo ovdje, dvanaestak tjelesa, prašni su zlatani, skromnija vrsta manje isplatljiva. Love na ekvatornim područjima, svakih hitro se seleći. Za ljude nisu toliko opasni, zato iz oni izlovljavaju u velikim količinama.

Ispod Ufinih nogu, samo visinu i pol čovjeka, u unutrašnjosti brdašca, spavala su šestorica ljudi. Ovo zapravo nije bilo brdo, bila je kupola načinjena od kamena u nekom kamenolomu tamo na Peellu, dovežena peellskim letjelicama. Kao i sve peellsko, nastamba je gotovanska, bez povjerenja u prednosti, i na taj način gostoprimstvo, Hekallanda hladnog i surovog, tehnički visoko razvijeno industrijsko rješavanje problema, ali općenito neuklopivo u okoliš. Ispod su spavali Peellci, narod u kome se isplaćuje nagrada za ubijenog Paura. I bez nagrade, oba su naroda u nepomirljivom neprijateljstvu. Prostor koji ih dijeli tupi oprez, Ufo ne može zamisliti da bi se neki sirotanski došljak došuljao čak do ovdje, niti mu je čudno kako je naglo izraslo neko brdašce u potpunoj nizini. Oni u unutrašnjosti nisu razumjeli okolinu, pa bi, da su bili budni i oprezni, mislili da je posjetitelj na krovu sitniji hekal.

Zapravo su svi zaspali, usnuli uljuljakni mislima kako je vjerojatnost da bilo koga susretnu izuzetno mala. Bili su jedini Peellci, pa i jedini ljudi, u okolici. Nisu postavljali straže ni za vrijeme odmora, niti dok su vadili zlatni prah iz hekala. Čak i mirno usnuli vođa ekspedicije, Rco Rk, zvani Stari, nije imao toliko iskustva da bi znao gdje je točno. Mislio je poput svih Peellaca da je negdje u divljini. Predvidio je da su tri puta udaljeniji od Preterije, daleko od tzepelichkih ruta, na mjestu gdje je vrlo teško sresti neprijatelja.

Mebo, mladi član ekspedicije, oslušnuo je lupanje po kupoli.

«Nake, Nake, budi se.», šapnu Nakeu koji je dobrano hrkao.

«Ha? Bidim se.», probudi se Nake.

«Nake, gore je netko.»

«Zovi Starog.», ustane Nake.

«Zašto? Zar ne možemo to sami? Je li to tako teško?», želio se Mebo potvrditi.

Bio je, po paurskom računu, u poti.

«To nije moj posao.»

«Treba mi tvoja kubura. Moraš otključati svoj sef.», pouči ga Mebo. U srcu se nadao da je neki Smrdo stigao gore.

Nake mrzovoljno otvori svoj kovčežić u podnožju ležaja. Uze prvo radnu odjeću pa onda tek kuburu.

«Idem s tobom.», reče.

Mebo se plašio Hekadije, a jedino ga je ospokojavao Nake i njegovo oružje. Nevolja ga je natjerala prihvatiti se posla kojeg na Peellu preziru. Bio je spravan izboriti bolji i ugledniji život.

Ufo se spustio do jezera. Dodirnuo je led; lako je pucao pod rukom. Zadivljavala ga je toplina vode. Bila je neprestano topla, premda je zrak uokolo uvijek bio hladan. Ovakva neusklađenost ga je često dovlačila na takva mjesta, u Hekaladiji ih ima nekoliko. Jezero K će jednog dana postati novo naselje, ugodno je toplo i ima vode. Pauri su često navraćali ovamo. Da imaju toliko sredstava, već bi

podigli kolonijicu. Za to bi im trebalo pedesetak božićnih zarada.

Zlatani su izgledali suviše nepomično. Malo ih je bolje pogledao, zatim onjušio. Mirisali su na metal, na sitni čelik u njihovim tijelima. Otvarani su i sada leže poremećenih tijekova. Vjerojatno ih više nema, moglo bi se reći da su na izdisaju. U Neteotlu ne koristi se metalno oruđe, već ono od kamenog tlapatla. To ga upozori na još jedan miris: osjetio je ljude, no ne prijatelje. Tako je već onjušio Peellce više puta. Pogledao je malo bolje kukpolu. Nije se razlikovala od leđa bibija, samo što bibiji žive u gustim žjaima nešto na nlz urger.

Ovo mora biti san., reče si Ufo iznenađen.

Ufo, što je?, pokrene ruke Sam.

Okružen peelskom opremom i s peellskim mirisom u nosnicama, Ufo je posumljao na sve i svašta. Najmanje da su Peellci otišli. Potrča preko kratkog puta da bi stigao ispod tzepelicha.

Vidio je dobar zaklon ispod broda. Zapravo je jedina želja bila ubiti prvog nailazećeg neprijatelja. Tipično ponašanje mržnjom izazvano istislo je strah da će Peellci pogoditi tzepelich i, možda, izazvati eksploziju. Nakon nje ne bi ostalo ništa od tri Paura i šest Peellaca, ali ni od jezera K.

Grabio je koracima po snijegu - više ga nije zabavljao - pod prilično lošem putu. Nije primjetio maleno izdignuće ispred sebe, te je poskočio udarivši o nj. A nije bilo maleno: pola Ufove visine.

U ljutnini na svoju brzopletost Ufo udari po prepreci rukom: oču zatim udarac u šupljini. Vidio je i natpis. Bio je na peellskom pa ga nije mogao pročitati: Mtbiterova tvornica plastike. Čovjek može samo pretpostaviti što je unutra.

Tzepelich se našao iznad Ufove glave. I Martin i Sam zabrinuli su se i nisu znali što činiti s Ufom koji se toliko čudno ponašao.

«Što je?», upitao je Sam nagnut iznad nizine.

«Peellci. Stojim u peellskom logoru. Mislim da nije napušten... Budite pripravnici za obranu.»

Obojica poželješe ubiti peellskog sina uzimajući oružje i uključujući automatsko vođenje tzepelicha. Ufo počne razgratati meki snijeg kupole. Bila je doista malešna za pojmove Peella, jedva duga tri visine. Žutjela se i dobro vidjela iz daljine.

«Sam! Jesi li gore?», viknu Ufo.

«Da, tu sam.», reče Sam već ogrnut debelim kaputom i naoružan teškim naoružanjem.

«Uključite kuke za istovar i povucite ovo ovdje. Mislim da će nam koristiti.»

«Ako je miniran?»

«Povuci ti to. Da je miniran, oni bi i straže držali. Ne misle da bi netko mogao doći do njih. Uzmite taj tank, a zatim preuzmite mene... I svjetla pogasite.»

Martin je već uključio velike kuke, u stvari željezne ruke s vakuumskim krajevima, potrebne u svijetu bez magneta. To je otežavalo manipuliranje, no Martin je bio majstor te lako podigao zadobijeno.

Ufo je još jednom pogledao okolicu. Sve izgleda kao da Peellaca nema ni na puškomet. Martin je bez neke logične veze zamišljao Peellce na ražnju. Oduvijek protiv njih ima samo najgore riječi, sada ih može lako preliti u čine jer ih mrzi, tako jako mrzi.. Zeblo ga je što su u nezavidnom položaju, s tisućama tona moguće eksplozije na leđima. Želio je što prije otići, uz neke štete neprijatelju.

Za drugu želju imao je dosta Peellaca ispod nogu, zaista. Dvojica su gotovo bila sigurna da ih netko napada pa su izlazili kroz vodeni izlaz vrlo sličan ajnfotlu, uskačući u vodu jezera K, uvijek topliju od okolnog zraka. Obojica su izašla, vrata su se automatski zatvarala za njima. Mladi su izuzetni, njihove ideje znaju iznenaditi. Zatim salto kroz jezero i probijanje tanke ledene kore.

Načinili su spektakl, Ufo se izuzetno uplašio. Ne očekujući micanje vode, prvo je pomislio da su zbog nečega vodeni hekali odlučili izaći. Brzo se pribrao. Nosili su usko sivo odijelo, sa širokim maskama na licima. Vidjelo se da su ljudi, po krhkoj građi ih je prepoznao: tipični Peellci. Peli su se iz vode na obalu punu snijega. Nake i Mebo uopće nisu primjetili njihovog protivnika, nego su hvatali zrak punim plućima plaćajući porez svomu nesavršenom ronjenju. Vidjelo se da nisu dorasli umijeću napada, da su još neiskusni i neuvježbani.

Naslutio je zlo, ali ih nije očekivao. Ufo nije puno razmišljao, brže se pribrao i svojim zračnim oružjem

nagonski opalio ne vjerujući da je doista istina ono što vidi. Svejedno, tane je poletjelo cilju. Snaga malog metka bi mogla ubiti jednog od te dvojice, samo što oni više nisu bili tamo. Nenavikli na snijeg, oskliznuli su se s obale u dubine jezera K.

Ufo se uzvrpoljio, pogledao oko sebe i zaključio da nema niti jednoga Peellca u okolini. Vidio je i tzepelich kako završava podizanje tanka zagonetne sadržine. Sam i Martin očigledno nisu gledali što se događa dolje, nego su bili zabavljeni podizanjem.

Zato je komešanje probudilo sve prisutne u kupoli. Čuli su grozno lupanje i vidjeli da nema dvojice, Meba i Nakea. Kada je Nake ušao kroz podvodni ulaz, svi su se još više uskomešali.

«Pauri, pucaju... Mebo je gore.», hvatao je Nake dah.

«Vojska ili lovci?», upita Stari.

«Ne znam... pucali su kuburom na nas.»,

«Znači, lovci.», Stari reče.

Svi su se Peellci oblačili. Nije im bilo svejedno što čine u toj svojoj jazbini pored jezera K. Sjene neizvjesnosti nosile su iznenađenje: napad Paura, udaljenih beskrajno od strane Preterije, ne ostavlja ih ravnodušnima.

«Hajdemo brže, mali neposlušnik je u opasnosti.», krenu Stari.

Bio je veteran prošlog rata, zaljubljeniku Hekalland i mrzitelj Paura. Voljeti divljinu u njegovom je narodu rijetko i po tome je poseban, mrziti Paure pravilo. Stisnuo je dakle svoju kuburu i krenuo.

Na površini je Ufo odlučio odustati od gađanja i penjao se po ljestvama do tzepelicha. Iz vode je stidljivo izronio Mebo i, vidjevši Ufa kako se penje, pokušao ga pogoditi. Ufu je nešto fijuknulo ispod, ali to ga nije uplašilo. On je sada mislio kako je izgubio dobro nalazište zlata, avantura mu je upropaštena pojavom Peellca. Čak i saznanje da mu se Mebov metak zabio u oplat u čizme nije djelovalo na njega.

U taj tren (Ufo se već penje na brod) iskače Stari sa svojom pratnjom. U polumraku on je zbunjen, ne vidi ništa. Okreće se prema Mebu i pokušava ga ubiti u vodi. Slijede ga još neki, ali svi shvaćaju da je ono Mebo. Meci su izbačeni u vodu, pored zbunjenog Meba koji opet uroni u jezero K. Meci su poletjeli u najrazličitijim smjerovima i reskim zvižducima bunili mir Hekadije.

Na nebu se budio ogromni tzepelich. Ovo je dovoljan razlog za stahopoštovanje. Čak i veće oružje nje moglo oštetiti oplat u plinskog prostora, to može ono koje posjeduje vojska. Unatoč udaljavanju, tzepelich je i dalje zaklanjao vidik. Izgledao je strahovito velik, napose za opljačkane i uplašene ljude na tlu. Nisu čak ni pucali po njemu. Posada je primjetila da im ništa ne mogu, pa odahnula. Priznali su sebi da je bilo uspješno i lijepo. Mučile su ih sumnje o neprijateljima za leđima. Prevalivši prvi bij, sjeli su u kut, ponudivši Ufa jelom i rakijom.

«Jesi li vidio tzepeliche tamo dolje?», upita Sam.

«Nema ih. Oni su pješaci... i sezonski lovci, sezonci su.», hvatao je dah Ufo.

«Ako su ga negdje sakrili?», upita Martin.

«Nisam zamijetio. Ne vjerujem u to.»

Sam je gledao u optiku pri pokušaju traženja bilo čega ispod neba, a iznad zemlje. Malo je odahnuo vidjevši čisti zrak i prazno tlo. Zebla ga je misao da su uvrijedili okrutne neprijatelje, a opet tješilo saznanje kako su ljudstvom i tehnikom slabo opremljene ekspedicije svakodnevice u obje države.

«Jesu li vojska?», upita Martin u nadi za negativni odgovor.

«Ne. Vidio sam dva balavca. Nisu izgledali kao regruti. Nisu nas napali kao vojska, to si vidio.»

«Da su vojnici, imali bi jače oružje. I reflektore. Ovako su samo pucali, a mi smo neoštećeni. Vojska bi imala vlastiti tzepeľich.», prizna Martin.

«Napravili smo veliku stvar.», ponosno reče Ufo.

Bilo je jasno da ih nitko neće pratiti. Ta briga je Ufove rodake prošla, došla je druga. Ako su ukrali tank s bezvrijednom robom, možda smrdljivom peellskom hranom? Martinu je bilo navrh jezika pogrditi Ufa, no progutao je to, nasipao mu još jednu čašicu.

«Radije se skini i pogledaj čizmu. Nešto mi je najbolja.», upozori Ufa Sam.

Ufo hitro skinu tu svoju obuću i zue lijevu čizmu. Zaista, sbroren je krater u džonu, a crveno tijelo je virilo iz dubine kratera. Ufo pruži prste i izvadi uz malo muke taj projektilčić koji ga nije pogodio u

glavu zbog nesređenih okolnosti po kojima bi Ufo Meba proglasio dobrim strijelcem. Izvadio je Ufo taj potkovičasti plastičnjak u obliku potkovice. To je jednostavan metkić kojega zračna struja tjera na velike brzine i gotovo sigurno ranjavanje. Nije bio otrovan.

«Dat ću to sinu da se igra.», rekao je Ufo.»Ovi su dobri za praćke.»

«Vragovi su ti Peellci. Kažu da te mogu tri noći mučiti, a da te me ubiju. Što drugo očekivati od lijelih i siromašnih gubavaca.», skoro pljunu na pod svoga cijenjenog tzepelicha.

Iza njih, u polumraku Hekaladije, ostali su zbunjeni Peellci. Stari je izvukao nesretnog Meba iz vode. Usko odijelo ga je štitalo od zime, maska također. Osjećao se, i davao takva dojam ostalima, kao pokisao. Usko lice mu se još više grozilo. Očekivali su grdnju vlasnika svih zgrada i njihovog doslovno vode, Starog naime.

«Pokušali smo...», reče Mebo.

«Pokušali ste !!!», izviče se na njega Stari. Krenuo im je očitati bukvicu kadli se Nake usprotivi:

«MI smo pokušali! A što VI? Spavate kao da vas štiti cijeli Peell.»

«I vi ste lovci? Pauri vas stignu u svakoj rupi.», dočeka se na noge Mebo. «Tko je od vas pogodio onoga Smrdu? Vas je toliko, a ja sam ga pogodio. Zašto ga niste vi?»

Stari pocrveni. Nije se toliko ljutio na njih, oni su ionako balavci i njegovi radnici, nevrijedna bića, ali mu je bilo drago što su se tako iskrali - pravi su hrabrići. Uze obojicu pod ruku vodeći ih u kupolu: njihova odijela, premda vlažna mogu držati tjelesnu toplinu još kraće vrijeme, dobivala su bijelu boju leda šarajući cvijeće i paprati po mladcima. Dobro su se držali, možda bi bez njih kukavice na spavanju poklale cijelu bazu. Sada ga je manje bolio jedan nestali tank, ima dobre nasljednike. To im, dakako, neće priznati, ta Peellac je.

«Uzmite vozila i dovucite sve tankove do kuće.», reče tada pokazujući na sredinu logora. «Moguće je da su u okolici. Dobro se naoružajte. Vas dvojica», obrati se mokrim dječarcima, «odmah se presvucite i pomozite im. I ne svadajte se više. To mi najmanje treba... Još ćemo se i svadati, djeco. Dok se mi prepiremo, oni se mogu vratiti.»

Izgledali su vrlo bezazleno, ukoliko ih gledamo sa strane. Tijela su im slabija od paurskih, bilo po konstituciji, bilo po otpornosti bolestima. Potpuno su zalutali u Hekadiji, baš kako sada lutaju po svome staništu kod jezera K. Da nije mržnje, Pauri bi ih dobronamjerno žalili.

Pretpoglavlje V.:

Mrak, to je ono što oko vidi u Hekaladiji. Nije samo oko u pitanju: uređaji za radio-valove bilježe kaos najrazličitijih frekvencija i radijska nametljivost onemogućava svako razaznavanje pojedinog vala ili određivanje mjesta izlaska. Slična je buka u radioaktivnom spektru u kojem se snalaze jedino hekali na nepoznati način. Mrak je, dakle, u svakom spektru, čak je opasno držati veće izvore elektromagnetizma, privlače nevolje. Ispod toga mračnog plašta krije se najraznovrsniji život, brojnošću golemiji od puranskog. U svim veličinama i na svakom staništu, ponajviše u tamnijim bojama od kojih prevladavaju nijanse sive, tromi i brzi, zbog ignoriranja ljudima najčešće bezazleni, tajanstveni i, recimo, vrlo inteligentni, hekali i dalje žive unatoč nasrtajima ljudske rase i puranskih vrsta.

Hekadija ili Hekalland (-land je nastavak koji na logerskom jeziku znači pustoš, a nastavak -ija na

paurskom veliku količinu, slično je s Hekaladijom) okružuje sve tri paurske kolonije koje čine Neteotl. Zemlja hekala je uokolo Peella, ali je ova država kompaktnija. U dubini njegovoj rastu već više od tisućljeća prostori ogromnih lišajeva promijenjive površine. Na nekim mjestima njihove spore nađu prijateljsko područje gdje počinju rasti. Kako je vrlo malo tla na kojemu ne žive hekali, lišajevi se zadržavaju na njima. Izgleda da ih njihova nazočnost zgrožava jer starosjedilački život bježi od novoga. Ispočetka izgleda kako ostavljaju cijele pokrajine, nizine i brda algama s gljivama u simbiozi. Na granicama mnoge vrste omekšavaju tlo čineći ga negostoljubivim, a nametnike na sebi (ili: u sebi) u korijenu suzbijaju. Tako su se, uz pomoć hekala, mora lišajeva raširila na neslućenoj površini, a opet im je dalje širenje ozbiljno ograničeno. Hekadija je ispunjena najrazličitijim vrstama života, najviše dakako hekalskog, premda, osim lišaja, neka područja nastavaju puranske bakterije i kukci.

Opće gledano, Hekadija je velika nizina koju šara poneki kanjon i poneka planina ili brdo. Snaga erozije je velika jer gotovo sve hekalske vrste, nadvrste ili kružnice se kreću i proizvode umjetnu temperaturu koji razara više negoli studene stijene i brda. Hekali tako održavaju kako-tako odgovarajuće temperature, premda su i takva zatopljenja najbliža polarnima na Puri.

Neka su područja izuzetno tranzitna pa izgleda kako se cijele pokrajine sele. Prelaze u jednoj seobi cijeli Hekalland, nekada se ne zaustave sve dok ga tri puta ne obiđu. Često jedna vrsta zauzme veliko područje i tu ostaje nekoliko povijesnih doba (to traje otprilike do duljine stoljeća) pa bojom i sastavom okoline odudara od drugih zajednica. Česta su i tarabljenja, veliki požari u kojima gore samozapaljeni hekali. Nekada gori polovica površine Hekaladije, što je najčešći način razmnožavanja urođenih bića. Gotovo je pravilo da posebice velike vrste (od deset do pedeset visina širine ili visine) stvaraju kolonije do nekoliko milijuna jedinaka i postaju dom tmi vrsta i pojedinačnih primjeraka, upravo neizbrojivom.

U dubokim kanjonima ili podtalnim planinama ili na vrhu brda, ogromni i sićušni, hekali i dalje ostaju tajanstveni. Ta tajanstvenost čini Hekadiju tako primamljivom pustolovima, najčešće iz Neteotla, što je izvor dobre zarade. Hekali imaju čulo radioaktivnosti i žive većinom u podtalnim područjima prolazeći kroz bezbrojne hodnike ili se zadržavajući u nišama, ali i iznad površine, u labirintima tijela visokih hekala. Dok ljudi imaju tlo na kojem stoje i svjetove iznad i ispod toga, hekali pamte duguljaste krivudave hodnike kojima nije važna visina ili dubina. Malo je područja u kojima se život provodi na tlu: većim su dijelom katovi kroz tlo ili hekalima načinjeni katovi usmjereni u zrak i visine. Rupičast

je to svijet, pun kanala i tunela, udubina i naglih provalija. Kako ni jedna vrsta nije za jelo, a vode gotovo i nema, Hekalland je još negostoljubiviji nego se to prema termometru, prava pustinja za ljude. Putujući spasi, dugačkih tijela, stvorili su u nizini Dabuer, na nlz urgeru Nlzčižu, podzemni tunel dug dvadesetak bija, nejednake visine i širine, negdje četiri, negdje dvadeset visina u promjeru, kroza koji se mora upravo pretrčati jer su česti propusi orkanske snage. Zapravo su uragani ono što su na Puri mora, snažne sile od kojih je teško pobjeći. Zapravo nema naraštaja Paura koja nije okusila neku prerazornu elementarnu katastrofu, ne računajući ekonomske krize, epidemije i ratove. Ispada da je živjeti u kako-tako zaštićenom Neteotlu opasno, a ipak je odlaziti u ekspedicije diljem Hekaladije najveći hazard u paurskom društvu. U mekom tlu prolaze, gotovo plivajući, iocamatli dok se manje pokretne (nazovimo ih sjedelačke) vrste uklanjaju njihovu putu. Na nlz ix ruxju, gdje je Hekaladija gotovo nedirnuta, rijeke seoba se prepliću i dodiruju. Često jedna struja mnogobrojnih vrsta preteže drugu asimilirajući joj neke organe ili se ubijaju međusobno, bilo mehaničkim udarcima, bilo snižavanjem ili podizanjem stupnja radioaktivnosti, povećavanjem temperature, udaranjem u većim grupama na malobrojnije jedinke i slično.

Hekali se dijele na vrste, zatim na veće skupine - ravake ili nadvrste, potom kružnice, trije i pocsela.

Do sada poznatih vrsta je sedamnaest milijuna raspoređenih u milijun nadvrsta i šest pocsela. Raznovrsnost i brojnost je moguća zbog nepojavljivanja neke dominantne vrste koja bi mogla uništiti veliki broj drugih hekala, ali i šarolikosti staništa. Posebno su uspješni divlji noctesi koji žive u neprekinutom lancu na raznim staništima od Nlzčiža na nlz klatl do Rakitanjice. Devet desetina hekala prošlo je cijeli Hekalland u svojim seobama. Neki su probili kemijske barijere, najčešće načinjene od elementarnog kroma, i prošli preko Neteotla ne zadržavajući se na tako malom jezičku tla.

Neteotl je ime nastalo od starinskog oblika naziva skupine naroda Nettle iz kojega se razvio moderni paurski narod. Okružen je sa svih strana nepristupačnim i negostoljubivom Hekadijom ili tzv. Morima lišajeva, ovisno o položaju pojedine kolonijice. Sastoji se od tri međusobno hekalima razdvojene i vrlo udaljene naseobine: Nlzčižom, Preterijom I Rakitanjicom. Prva kolonija je najstarija, nalazi se u dubokoj udubini u tlu. Okružena je, desetinama bija uokrug, rudnim ležištima, baš kao i svako drugo naselje. Nekoliko kina putovanja zrakom na nlz kitnj nalazi se Preterija.

Preteriju je Hekalland skućio pa je sve maleno, baš kao i u Nlzčižu. Zato su obiteljske kuće, skladišta, ogromna zračna luka, crkve, instituti, tvornice, bolnice, obradivo zemljište, zasadene šume i jezera

(najveće je Komar) stisnuti na prostoru duljine pet tihoa. Preterija se od ostalih kolonija razlikuje oblikom naselja: kuće su razbacane u salaxe (farme), nema ulica, osim u brdovitijem rubnom dijelu, zvanom Zatitza. Ona je najrazvijenije i najindustrijaliziranije naselje u Neteotleškom Savezu, iako broji tek tisuću sto četiri stanovnika, uz dvjesto do petsto radnika iz drugih kolonijica.

Rakitanjica broji pedeset i jedno naselje smješteno u plitkoj i prostorom izdašnjoj zemljopisnoj depresiji. Prostora za njezinih šezdesetak tisuća stanovnika ima dosta te se ovdje mogu naći najveće paurske poljoprivredne površine, posadene šume, umjetna jezera i rijeke u kojima pod nadzorom Rakitanjičana žive podivljale vrste životinja. U Adamu se sastojala od pet raštrkanih dijelova fizički nespojenih Hekallandom. Danas čini kompaktnu cjelinu duljine od Xjijaca na nlz urgeru do Gvunye na ix ruxju kao devet duljina Preterije, širine sedam i pol duljina Preterije.

Posljednje je ljudsko naselje, ali ne i neteotleško, zatvoreni Peell. On je tri puta prostraniji od Rakitanjice I ima dvijestotine tisuća stanovnika.

Xjijac je brdovito područje: u mjestu pored gradića, zvanom Welika, ima malih klanaca i planina visoka skoro tiho. Prirodno je xjijački kraj odijeljen od ostatka naselja nizinom s rupama u tlu koje su ljudi ispunili vodom. Ovdje ima mnoštvo slatkih jezera i močvara, a pokoje jezerce se tijekom vremena

oslanilo. Iz jezerske nizinice podiže se blago brdovito područje okolice Gjakotza, središta Crkve i poljoprivrede Neteotla. Do Wittenbeerofatza kroz nizinu vodi kraj pokrivenih njiva i šuma uz čije ceste rastu ogromna poljoprivredna naselja, poput Starih i Novih Mikantza i Ivoškova. Wittenbeeroftzi su sa devet tisuća stanovnika najveće naselje i zapravo jedini pravi grad Neteotla. Od strane Ivoškova graniče s nyivama, s ostalih strana dodiruju Hekadiju. Nešto dalje, spojeno tankom prevlakom Neteotla, ostatak Rakitanjice veže se uz najnoviji dio, Ledinu. To je područje velikih sela i uglavnom šuma. Na prevlaci su naselja Gradische i Mala Xupanja, a kada se prevlaka širi nailazimo na Xupanju, malo područje u kome se drže hekali (jedini dio Neteotla u kojem je dozvoljeno uzgajati domaće vrste, svojevrsni zoološki vrt) zvan harerižjao (spomen-šuma). Bliže prevlaci je ukopan Rochter Benoš, sveneteotleški centar obrane i vojne industrije. Na ovom prostoru su bogata mineralna tla i ona su temelj domaće keramičke industrije. Dosta Ledinčana živi od uzgoja stoljetnih šuma i prodaje drva.

Paurske mjere

DULJINA

Narodne mjere ostale su u uporabi, dok su one za veće i manje duljine stare tek stoljeće i dekatske, tako zvane znanstvene. Za smanjene jedinice dodaju se znanstvenim mjerama, a ponekad i narodnim, predmeci iju-, ijur-, cako- i teltl-, slično predmetcima nano-, piko i dr. Narodne su mjere tzol, matzol, bexitza, visina, coal, tiho i bij.

cijuc - trideset i drugi dio opsega vodikovog atoma
tzalco, eclo, tihua, tish, iloml i pouetz nešto su veći od cijuca

tzol = 5,73 cm

matzol - osam tzola = 45,84 cm

bexica - šesnaest tzola, dva matzola = 91,68 cm

visina - dvije bexitze = 183,36 cm

coal - sedamdeset visina = 128 m, 35 cm

tiho - sedam coala = 898 m, 46 cm

bij- sedam tihoa = 6km, 289 m, 25 cm

malich - sto bija = 628.924,8 m

jag - deset malicha =

ticalu - deset jaga =

kung - sto ticalua =

sreten - sto kunga =

pficap - sto sretena=

VRIJEME

chitza, tikar, enq, ltziin, mexic su vrlo kratke mjere

lotech - 0,01196428 kina

itzamn - četvrtina doba - 0,111964285 kina

sicemn - sedmina doba - 0,447857142 kina

(itzamn i sicemn se kombiniraju pri računu unutar kina)

doba (kina) - osmi dio kina = 3, 135 sata

kin (nlezčiški: sedmak) - osnovna vremenska jedinica, trideset i dva itzamna ili 56 sicemna = 25 sati, osam mnuti ili 90.480 sekunda; svaki kin ima svoje ime: Stepura, Ilijeta, Božić...

nedjelja - sedam kina, neki kini imaju ustaljeno ime u nedjelji

uinal - različito traje, granice određuju sveci, to jest sveti dani, odgovara mjesecu u godini

božić - šesnaest uinala, traje od jednog do drugog sveca zvanog Božić, doslovno mali Bog, trajanje: 365 kina, 9154,2 sata =

doba (povijesno) - epoha, razlikuje se po trajanju; ne treba je miješati s dobom kao dijelom kina

POVIJESNA DOBA

Tradicionalno je računanje po dobu, različitim vremenskim odsječcima koje karakteriziraju neke osobe ili pojave poput baša, filozofa, prirodnih nesreća, stranke i tome slično, ponekada samo po božićima. Postoji malo doba, obično nazvano imenom baše, i veliko, zapravo epoha. Do Kaeca svaka je samouprava računala vrijeme po svome izboru, nakon toga se uzima jedno ime koje vrijedi u svim samoupravama. Uz šest velikih doba postoji osamdeset i dva mala. Neteotleška povijest se odnosi samo na doba doseljenja u Hekalland; ranija se povijest računa božićima.

Velika doba neteotleške povijesti.

Adam - prije tisuću šesto božića

Lyudeta - počeo prije tisuću dvije stotine trideset božića

Mixcoatl - prije 900 božića

Imix - prije 809 božića

Kaeca - doba ustanka

Lukared - vrijeme prosperiteta, može se reći da još traje

Povijest ljudskog roda.

Prima - početci ljudi, prije tri tisuće tisuća godina

Kromanjon - kameno doba

Pitueš - metalno doba

Ecomcava - novokameno ili keramičko doba = nastalo oko Mixcoatla, po paurskom mjerenju, traje i danas

DOBA KINA (dana)

Kako velik dio života Pauri provode u mraku, kin ima svoju podijelu koju skupina strogo poštuje.

nesh - buđenje i prvi poslovi

pakuy - svojevrsno prijedodne

dzar - sredina kina

nidzar - netom poslije dzara

agy - priprava za počinak

acs - počinak

ŽIVOTNE DOBI

Popularno računanje, netočno kao i povijesna doba, strogo osobno.

iazt - nekoliko naraštaja prije začeca osobe koja računa vrijeme

erati - naraštaj prije začeca

ata - prvo doba poslije začeca

kentu - do rođenja

an - od rođenja do primitka u vjersku zajednicu
kan - do prvih koraka
ula - do otprilike petog božića života
umir - od 5. do 9. božića
popota - do dvanaestog božića
eta - do inicijacije u vjerski odraslu osobu, tzv.
Sveta potvrda
pota - mladenaštvo
pt - ženidba ili udaja i prve godine braka
sitetl - mlada zrelost
kelš - zrelost
tađ - rana starost
empar - vrijeme umiranja za većinu naraštaja
'ob . dosta visoka starost, između osamdeset i
devedeset božića
'ol - vrlo visoka starost, dokazano do 152 godine
ilš - netom po smrti
azt - nekoliko naraštaja po smrti

DAN i NOĆ

Dan je vrijeme kada izlazi Sunašce. Ovisi od atmosferskim prilikama, prvenstveno o vjetru i traje različito, i može trajati od nekoliko sekunda do trideset šest sati, teoretski i više. Nekada je samo dugi sumrak, nekada blješteći dan, kao da je dugo podne. Kad sunce zađe, počinje noć koja traje od nekoliko kina do pola božića. Sunašce se javlja nekoliko puta božićnje, znači da toliko ima noći i dana.

UPORABA

Rašireno je mjerenje vremena po dobima, raznim svecima, danima i noćima, životnim dobima ili dobima kina. Tek u službenim spisima samouprava pri kontaktima sa strancima ili pri znanstvenom radu rabe se točnije mjere.

POVRŠINA

Dekatske jedinice od dula manje: lom, cu-kav, ktom, ena, oo i xula.

Narodne mjere:

dul - desetina uvata = 5, 132 m kvadratnih

uvat - desetina rala = 51, 32 m kvadratnih

ral - jedanaestina jutra = 513, 18 m kvadratnih

jutro (u Nlžčižu dogled) = 5645 m kvadratnih

jubij - pet jutara = 28 kvadratnih kilometara, 225 metara

erxba - deset jubija = 282 kvadr. km, 250 metara

konjy - deset erxba = 2.822 kilometra, petsto metara kvadr.

syn - sto konja = 282 tisuće 250 kilometara kvadratnih

TEKUĆINA

Manje od osnovne jedinice, oke, dekatske su jedinice:
iju-oka, ijur-oka, cako-oka itd.

oka = litra i pol

xta - osam oka = dvanaest litara

xtat - šesnaest oka = 192 litre

akov - 32 oke = 6.144 litre

yacm - deset akova = 61.440 litara

TEŽINA

zaum - devetina expreija = 0,09 grama

exprei - devetina cubyja = 0,82 grama

cuby - deveti dio dade = 7,41 gram

dada - deveti dio prudada = 66,66 grama

prudade - šest desetina kilograma = 600 grama

akovca - devet prudada = 5 kilograma, 400 grama

landscar - devet akovca = 48 kilograma, 600 grama

rob - devet landscara = 437 kilograma, 400 grama

paune - devet roba = tri tone, 936 kilograma, 600
grama

botukodo - devet pauna = 35 tona, 429 kilograma, 400
grama

NOVČANE MJERE

U moru najrazličitijih novčanica, kako domaćih, tako ecomskih, najviše vrijedi pudd, zlatna polugica u šaci = 1629 grama u zlatu.

RADIOAKTIVNOST

Od šest osnovnih mjera ni jedna nije dekatska nego su nazvani po izvorima radioaktivnosti, najčešće hekalima. Međuvrijednosti ipak jesu. One su: noctes, pisna, ogala, mahuir, lapl i uxvaha.

TEMPERATURA

Stupanj odgovara mudzu, koji započinje apsolutnom nulom, na - 296 stupnjeva Celzija. Dvjesto mudza iznosi minus sto stupnjeva ceszijusa, na 400 mudza ključa voda. Pri računanju valja paziti na razliku: na svakih tisuću stupnjeva Celzija dodaje se dvanaest mudza više.

Postoje mjere za osvjetljenje, snagu, brzinu, elektricitet, magnetizam..

Neke su mjere paurske, mnoge su posuđene. Tako je i s nazivima; više od sedmine dolazi iz raznih ecomskih jezika.

Ostali pojmovi

KUTEVI

Puni krug ima 380 stupnjeva, rabi se često ecomski univerzalni od 330 stupnjeva. Peellski iznosi 360 stupnjeva.

STRANE SVIJET (NLZ)

klatl - često nlz klatl - zapad

kitnj - istok (govori se i nlz kitnj)

urger - kolokvijalno nlz urger - sjever, strana okrenuta prema Sjevernom polu

ix ruxj - ili nlz ix ruxj - jug, prema Južnom polu

Rječnik

Pripomena: prijevodi i izvorne riječi u štivu su dane izmiješano.

Prvo poglavlje

Smrde - peellski naziv za Paure

bij - mjera za duljinu

obazal - mjera za vrijeme

tarabljenje - opći požar

graorke - vrsta živog bića

hekalar - osoba koja vrši izviđanja i druge djelatnosti po Hekallandu, mogu ga pokriti pojmovi šumar, bushman, traper, pustolov, istraživač...

nyiva - obrađena površina

Ufo - muško ime

Rochter - prezime

Csa - planina, u prijevodu Bubuljica

Marva - stoka

Popotažnja - osoba u određenoj životnoj dobi

Hekal - živo biće

Ivketa - muško ime

Apxtzin - vrsta hekala

Tlapatl - meko tijelo apxtzina

Popopapuka - planina

Din - m. ime

Hekalland - zemlja hekala
Neteotl - zemlja Paura
Nlzciz - ime naselja i kolonije
Rakitanjica - ime kolonije
elementarni krom - rastjeruje hekale
fosforni kamen - vrsta prirodne rasvjete
xag - meko tlo posuto hekalima; izvorno: travnjak
noctesi - vrst hekala, od njih se pravi pojačivač
alkohola
cachas -vrsta hekala
iomedli, vahui - hekali
tlo - zemlja Hekallanda
podtložni svijet - velik dio hekala živi ispod
površine tla
Ximeta - m. ime

Drugo poglavlje

ajmper - juha od jaja
Ana - žensko ime
hekalovača - vrsta rakije
Kataka - ž. ime
Mate - politička stranka u Preteriji
hekalarenje - isprva lov na hekale, danas svaki posao
u Hekadiji
Sam - m. ime
tzepelich - zračni brod na plin, potomak dirizabla
dobnik - vrsta sata
Paur - stanovnik Neteotla, starosjedioc

Stixaba - kanjoj

nat - vrsta čestog materijala

Zatxta - parlament u Preteriji, prirodna dvostruka stijena koja zatvara saborište u njoj

Zatitza - brdo i naseljeni kraj, skoro posebno mjesto, u Preteriji

Srolpzol - velika kada

zvono - način prenošenja informacija udarcima u tlo, obično govori koje je doba

Peell - naziv za suparničku zemlju

Brda - točka u Hekadiji

quaus - perilica

nlz - strana svijeta

kitnj - istok

Martin - m. ime

tzepelichar - osoba koja se bavi zračnim prometom, najčešće tzepelichkim

pakao - dosta loše mjesto

Kristoš - m. ime

Sunašce - energetski oblik u visinskim dijelovima atmosfere

kandyija - pleteni bič

zlatan - hekal

kin - mjera za vrijeme, dan

Peellac - stanovnik Peella, često pogrdan naziv, poganin, siromašak, neznalica

Lukared - ime doba

Jozeta - m. ime

Magdalena - ž. ime

Peten - mjesto

Sijelo - izvršni organ Neteotla

Zvonara - m. ime

Anaka, Grta - ž. Ime

pendyer - prozor

rednik - kompjutor

jantarina - elektronika

čika - stric, titula starijeg čovjeka

Treće poglavlje

puranske vrste - živi svijet s Pure, različit od hekala

jezera kisika ili izvori kisika - mjesta u tlu na kojima se akumulira ili nastaje kisik s nešto malo vode; eruptirajući kao posljedicu zamijenjuju rad biljaka

baschje -

Tunim - zemljopisni pojam

iatz - doba života

kromanjon - razdoblje povijesti, prije Ecoma

turich - vrsta hekala

Pura i Peten VI. - zemlj. pojmovi

udicia - skupina puranske faune, gmazovi; ime nije paursko

linkia - skupina slična udiciji, sisavci

laquaman - domaća životinja, svinja

konj, rasa clacmulska - konj iz pokrajine Clacmul na Puri (izvorno: Cc-l'cm-ul' ')

ker - pas

nantucha - krava

xtananin - domaći nosorog

edze - bol boškarin

cselan - domaći plavi kit

sitni glodavci - uglavnom zamorci i hrčci, ponegdje se i danas rabe kao ljubimci koje se nakon nekog vremena posluži u jelu

kopljan - hekal

Kremene planine - gorje zapadno od Nlzcžiža

Ecom - ime države, nadsavez iz kojega Neteotl izbiva

Crkva - organizacija paurskih vjernika

Sulye - povijesno doba

štakor - naziv za razne vrste krupnih glodavaca, obično štetočine

muha - vrsta puranca, kukac

komarci - kukci

mostia - šira skupina vrsta, kukci

spilje - česte su u tlu Hekaladije, rijetko ih kada dubi voda, češće tektonske ili hekalske po nastanku

Srym - more lišaja

Katancsich - planina kod Rakitanjice

Xanyu - malo doba, naziv dobilo po tadašnjem stilu odijevanja

Oxeg - dolina

Witza, Tutumatz, Ije-te, Kului - točke u Neteotlu

Kol - m. ime

poluuposlenci - redovito upošljavanje u Neteotlu ne postoji; ukoliko se pokaže potrebnim manji gospodari

se na kraće vrijeme upošljavaju, inače je sramotno raditi za drugoga dulje vrijeme, osim ukoliko to nije u bratovštini, dakle pod prisegom

Divan - sijelo kolonije

Mata - m. ime

Domnas - prezime

tlapakoy - tvrde tlo od hekala

Tamo - m. ime

Križevi - Rochterova nyiva

Cerqy - planina

tzolcini, tonalpohuali, camaae, chcanhisoe, macealli, aocamati, quatiti, wui, divlji nabsini - hekali

shuga - bolest

Kareleto, Matosh - m. imena

bome - usklik, došao iz peellskog jezika

kotlokrpa - zanimanje, popravlja metalno posude

Falmar - ž. ime

Šim, Maco - m. imena

auet - strani lijek

arjidani - ljekoviti valovi

Jozeta Markov - ime i nadimak obitelji

To-k'a - guska

Bogo - umanjenica za vrhovno božanstvo

k'aba - vrsta kancera

šku - jedinica zlata

pudd - mjera i moneta

Poglavlje četvrto

ganyak - pomoćna zgrada

ake' vosak

Zigat - zem. ime

jabuke, kruške, žito - plodovi Neteotla

chilyer - dio kuće

Spasitelj - božanstvo

tavan - gornji dio kuće

qvoarq - hekal

nož otvarač, kubura - oružja; prvo hladno za blisku
borbu, drugo na zračni potisak

qautz - debeli zasun

mudz - stupanj (temperatura)

Pura 2 - zemlj. ime

ekvatorijalno područja - niz nizina i mora u kojima
se nalaze neteotleške naseobine, mjesta oko ekvatora
gdje su Pauri najčešći u djelatnostima izvan Neteotla
ciklusi - vrijeme između tarabljenja

Rko, Mebo, Nake - peellska imena

Rc - peellsko prezime

K - jezero

kameni tlapatl - vrst materijala

bibi - hekal